

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 1

March / Mart 2024

ISSN: 3023-4689

URBAN 21
JOURNAL

Scientific Refereed and Open Access Electronic Journal
Bilimsel Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

YENİ DELHİ

DÜNYANIN EN KALABALIK İKİNCİ KENTİ

Urban 21 Journal

Sahibi / Owner

**Yeni Rotalar Doğa Yürüyüşleri Derneęi Adına
Prof. Dr. Niyazi KURNAZ - Dernek Başkanı**

Scientific Refereed and Open Access Electronic Journal

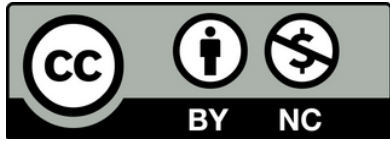
Bilimsel Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 1

March / Mart 2024

Yazıların tüm yasal hakları dergimize aittir. Yazarlarımızın izni olmadan ve hiçbir yerde kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz. Dergide yayınlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına ait olup Dergimizin kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Creative Commons Publication Licence

**Publication Type: Scientific,
International Double Blind Peer
Reviewed Indexed Journal**

Publication Period: Urban 21 Published Semi-annually (March, October)

<https://urban21.com.tr>

urban21@gmail.com

Cover Page Design

Kapak Tasarımı

Dr. Erkan ÇAKIR

YAYIN KURULU - EDITORIAL BOARD

MURAT YAMAN - BAŞ EDITÖR

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Ankara University Retired Faculty Member, Türkiye

murat.yaman@dpu.edu.tr

ERKAN ÇAKIR - KURUCU EDITÖR

Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

erkan.cakir@dpu.edu.tr

ŐEYDA YILDIZ - SEKRETERYA

Bilim Uzmanı, Bağımsız Araştırmacı, Türkiye

Science Expert, Independent Researcher, Turkey

AYŐE SELCEN ZORLU- TÜRKÇE DİL EDITÖRÜ

Öğretmen, Millî Eğitim Müdürlüğü, Türkiye

Teacher, Directorate of National Education, Türkiye

EREN AKDAĞ KURNAZ - İNGİLİZCE DİL EDITÖRÜ

Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

ÖZGÜR ÖNDER

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

ALPER ÖZMEN

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi University, Türkiye

NİYAZİ KURNAZ

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

ESRA BANU SİPAHİ

Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Türkiye

HAYRİYE ŞENGÜN

Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Bayburt University, Türkiye

MURAT YAMAN

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

ADİL AKINCI

Doç. Dr., Bilecik Őeyh Edebalı Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Bilecik Őeyh Edebalı University, Türkiye

NAZLI ÖZCAN SARIHAN

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye

Asst. Prof. Dr., Gümüşhane University, Türkiye

ERKAN ÇAKIR

Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

BİLİM KURULU - SCIENCE BOARD

RUŐEN KELEŞ

Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye

Prof. Dr., Ankara University Retired Faculty Member, Türkiye

AYŐEGÜL MENĐİ

Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Ankara University, Türkiye

HASAN YAYLI

Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Kırıkkale University, Türkiye

FATİH KIRIŐIK

Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Karabük University, Türkiye

ERCAN OKTAY

Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey University, Türkiye

DOĐAN NADİ LEBLEBİCİ

Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Hacettepe University, Türkiye

ÖZGÜR ÖNDER

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

ALPER ÖZMEN

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi University, Türkiye

RASİM AKPINAR

Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Manisa Celal Bayar University, Türkiye

DENİZ İŐİŐOĐLU

Prof. Dr., Dođu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Türkiye

NAZIM KARTAL

Prof. Dr., Sinop Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Sinop University, Türkiye

YILMAZ DEMİRHAN

Prof. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Mardin Artuklu University, Türkiye

HAYRİYE ŞENGÜN

Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Bayburt University, Türkiye

ESRA BANU SİPAHİ

Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Türkiye

MİTHAT ARMAN KARASU

Prof. Dr., Harran Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Harran University, Türkiye

TEKİN AVANER

Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., The Gendarmerie and Coast Guard Academy, Türkiye

CENAY BABAŐLU

Doç. Dr., Niđe Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Niđe Ömer Halisdemir University, Türkiye

LEVENT MEMİŐ

Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Giresun Halisdemir University, Türkiye

OĐUZHAN ERDOĞAN

Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Türkiye

ABDULLAH TAŐTEKİN

Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Harran University, Türkiye

İSMAIL CEM KARADUT

Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar University, Türkiye

AYŐEN SATIR REYHAN

Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Hitit University, Türkiye

YUNUS DÜGER

Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Őeyh Edebalı Üniversitesi, Türkiye

Asst. Prof. Dr., Bilecik Őeyh Edebalı University, Türkiye

SEZĐİN SEZĐİN

Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye

Asst. Prof. Dr., Kırklareli University, Türkiye

Volume / Cilt: 2
Issue / Sayı: 1
March / Mart 2024

ABOUT THE JOURNAL

DERGİ HAKKINDA

Urban 21 Journal accepts articles from all fields of social sciences and humanities such as local governments, environment, sustainability, disaster management, technology, architecture, urban planning, history, sociology, anthropology, economics, archaeology, cultural studies, geography, etc. that will contribute to the urban and urbanization literature and are related to the urban discipline.

Urban 21 is an international and refereed journal that publishes 2 issues a year in March and October. The publication language is Turkish and English. Original articles submitted for publication in Urban 21 Journal are reviewed by the editor, language editors and scientists in the editorial board according to their fields, and then evaluated by two referees who are experts in the field and published if both of the referees give a positive report. If one of the referees gives a negative report, it is sent to the third referee. The editorial board decides on the general editorial policies of the journal. The editorial board listens to the requests of the editor and editorial board and takes the decisions they deem appropriate and allows them to be implemented through the editorial board, which includes editors and field editors.

Urban 21 Dergisi, kent ve kentleşme literatürüne katkı sağlayacak ve kent disiplini ile ilişkisi bulunan yerel yönetimler, çevre, sürdürülebilirlik, afet yönetimi, teknoloji, mimarlık, şehir planlama, tarih, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, arkeoloji, kültürel çalışmalar, coğrafya gibi tüm sosyal ve beşerî bilimler alanlarından makaleleri kabul etmektedir.

Urban 21 Dergisi, Mart ve Ekim aylarında olmak üzere yılda 2 sayı yayınlayan ulusal ve hakemli bir dergidir. Yayın dili, Türkçe ve İngilizcedir. Urban 21 Dergisi'nde yayınlanmak üzere gönderilen özgün makaleler, editör, dil editörleri ve alanlarına göre editör kurulunda yer alan bilim insanları tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı iki hakem tarafından değerlendirilir ve hakemlerin ikisinden olumlu rapor gelmesi halinde yayınlanır. Hakemlerden birinin olumsuz rapor vermesi halinde üçüncü hakeme gönderilir. Derginin genel yayın politikaları ile ilgili kararları yayın kurulu verir. Yayın kurulu editör ve editör kurulunun taleplerini dinleyerek uygun gördükleri kararları alarak editörler ve alan editörlerinin de bulunduğu editör kurulu aracılığı ile tatbik edilmesine imkân verir.

Değerli Okuyucularımız,

Urban 21 Dergisi'nin ikinci sayısı ile sizlerle tekrar buluşmanın heyecanını yaşıyoruz. İlk sayımızda yakaladığımız ivmeyi sürdürmek ve sizlere daha da zengin bir içerik sunmak için büyük bir özveriyle çalıştık. Bu vesileyle, emeği geçen tüm editoryal ekibimize, bilim kurulumuza ve değerli yazarlarımıza en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Urban 21 Dergisi'nin akademik bir platform olarak gelişmeye ve kent araştırmalarına katkıda bulunmaya devam etmesi en önemli hedefimizdir. Bu bağlamda, dergimize katkı sunmak isteyen tüm akademisyenleri ve araştırmacıları makalelerini göndermeye davet ediyoruz.

Ayrıca, dergimizin içeriğini ve kalitesini geliştirmek için siz değerli okurlarımızın görüş ve önerilerine de her zaman açığız. Düşüncelerinizi ve önerilerinizi bizimle paylaşırsanız seviniriz.

İlk sayımızda, kent ve kent yaşamına dair farklı disiplinlerden özgün ve güncel makalelere yer vermiştik. İkinci sayımızda ise afet yönetimi ağırlıklı bir sayı ile karşınızdayız. İkinci sayımızda yer alan makaleler, yerel yönetimler, afet yönetimi, kent ve kent yaşamına yönelik pek çok konuda önemli bilgiler sunmaktadır.

Keyifli okumalar dileriz.

From The Editor

Dear Readers

We are excited to meet you again with the second issue of Urban 21 Magazine. We have worked with great devotion to maintain the momentum we achieved in our first issue and to provide you with an even richer content. On this occasion, we would like to take this opportunity to extend our sincere thanks to our editorial team, scientific board and valuable authors.

It is our most important goal that Urban 21 Journal continues to develop as an academic platform and contribute to urban research. In this context, we invite all academics and researchers who wish to contribute to our journal to submit their articles.

In addition, we are always open to the opinions and suggestions of our esteemed readers to improve the content and quality of our journal. We would be glad if you share your thoughts and suggestions with us.

In our first issue, we included original and up-to-date articles from different disciplines on the city and urban life. In our second issue, we are here with an issue focusing on disaster management. The articles in our second issue provide important information on local governments, disaster management, city and urban life.

We wish you a pleasant reading.

Prof. Dr. Murat YAMAN
Editor

Dr. Erkan ÇAKIR
Editor

REFEREES IN THIS ISSUE BU SAYININ HAKEMLERİ

Volume / Cilt: 2
Issue / Sayı: 1
March / Mart 2024

NAZIM KARTAL

Prof. Dr., Sinop Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr., Sinop University, Türkiye

SEÇİL GÜL MEYDAN YILDIZ

Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Yozgat Bozok University, Türkiye

EBRU CAYMAZ

Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye

ALİ YILDIRIM

Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey University, Türkiye

MELİKŞAH TURAN

Dr. Öğr. Üyesi , Erzurum Teknik Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Erzurum Technical University, Türkiye

ALİ UTKU ŞAHİN

Dr. Öğr. Üyesi , Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye

Asst. Prof. Dr., Mustafa Kemal University, Türkiye

GALİP USTA

Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Türkiye

Asst. Prof. Dr., Trabzon University, Türkiye

ERDAL GÜLER

Dr., Bartın Üniversitesi, Türkiye

Dr., Bartın University, Türkiye

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Hayriye
ŞENGÜN

KENT KÜLTÜRÜNE KÜRESELLEŞME PERSPEKTİFİNDEN BAKMAK

Looking At Urban Culture from The Perspective of Globalization

01-09

Zekeriya
SARIHAN

TÜRKİYE'DE "AFET İLETİŞİMİ" TEMALİ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bibliometric Analysis of "Disaster Communication" Themed Studies
in Turkey

10-23

Ozan
YETKİN

AFET YÖNETİMİ BAĞLAMINDA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TEŞKİLAT YAPISI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Importance of Adoption of Ethical Leadership Traits by Politicians in
Sustaining Environmental Management: Kyoto Protocol Example

24-41

URBAN 21
JOURNAL

Kent Kültürüne Küreselleşme Perspektifinden Bakmak

Looking At Urban Culture from The Perspective of Globalization

Hayriye ŞENGÜN¹

ÖNE ÇIKANLAR	<ul style="list-style-type: none">▪ Kent ve kültür birbirini biçimlendiren ve etkileyen önemli kavramlardır.▪ Makale kent kültürüne etki eden faktörleri incelemektedir.▪ Küreselleşme kent kültürünü etkileyen önemli bir unsurdur.
HIGHLIGHTS	<ul style="list-style-type: none">▪ City and culture are important concepts that shape and influence each other.▪ The article examines the factors affecting urban culture.▪ Globalization is an important factor affecting urban culture.
ÖZ	<p>İnsanlık, tarih boyunca biriktirdiklerini sözlü, yazılı veya mimari yapıtlarla, gelecek kuşaklara aktarmış, bu birikimler günümüze kadar çeşitli biçimlerde gelmiştir. İlk teknolojik gelişmelerle -kesici alet üretimi- başlayan değişim, yazının bulunmasıyla birikimlerin aktarılmasında yeni bir döneme girmiştir. Aynı zamanda kültürel gelişim de göçler, savaşlar, teknolojik gelişmeler ve ticaret ile daha gelişerek, toplumların farklılaşmasında etkili olmuştur. Kent ise tarihin ilk dönemlerinden itibaren bir toplanma yeri olmuş ve kendine özgülüğü ile kırdan giderek ayrılmıştır. Tarımsal üretim yapılan kırsal alanın da kendine özgü bir kültürü olsa da asıl kültürün yoğun olarak yaratıldığı, geliştirildiği yerler kentler olmuştur. Farklılaşan yaşam biçiminin öznesi olan bu kent mekân, tarihteki bütün çatışma odaklarının da merkezinde yer almıştır.</p>
ANAHTAR KELİMELEER	<p><i>Kent</i> <i>Kent Kültürü</i> <i>Küreselleşme</i></p>
ABSTRACT	<p>Humanity has transferred what it has accumulated throughout history to future generations through oral, written or architectural works, and these accumulations have survived in various forms until today. The change that started with the first technological developments - cutting tool production - entered a new era in the transfer of knowledge with the invention of writing. At the same time, cultural development has become more advanced with migrations, wars, technological developments and trade, and has been effective in the differentiation of societies. The city has been a gathering place since the early periods of history and has gradually separated from the countryside with its uniqueness. Although rural areas where agricultural production takes place also have their own culture, the places where the real culture was intensively created and developed were cities. This urban space, which is the subject of a differentiated lifestyle, has been at the center of all conflict centers in history.</p>
KEYWORDS	<p><i>City</i> <i>Urban Culture</i> <i>Globalization</i></p>
Atf (Citation):	Şengün, H. (2024). Kent kültürüne küreselleşme perspektifinden bakmak, <i>Urban 21 Journal</i> , 2(1), 1-9

¹ (Sorumlu Yazar) Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, hsgun@bayburt.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1899-8329

Giriş

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren bir toplanma yeri olarak ve kendine özgülüğü ile kırdan giderek ayrılan ve farklılaşan yaşam biçiminin öznesi olan mekânı kent olarak anladığımızda, tarihteki bütün çatışma odaklarının merkezine de kenti koymak kaçınılmaz olacaktır. Kenti kırdan bağımsız düşünmek olanaksızdır. Kenti oluşturan kitlelerin büyük çoğunlukla bir kırsal geçmişleri vardır. Kentlerin tarihinde belirleyici olan göçler, bu göçü taraflarının kültürleriyle beraber etkileşim içine girdikleri, bunu bir süre de geldikleri kentte sürdürdükleri, kentin oluşum sürecinde etkileriyle de kentlere özgü kültür yaratılmasında başat rolü oynadıkları söylenebilir. Yeni gelenlerin kentle bütünleşme sürecinde kente özgü kültür yaratılmasında önemli bir rol oynadıkları muhakkaktır. Getirdikleri yaşam kültürü ve yeni seçtikleri yaşam alanına uymak ve kendine uydurmak için pek çok eylemlilik sergilemişlerdir. Arkeolojik eserler incelendiğinde her bir toplumsal yapı kendini anlatan ve farklılıklarını hissettirecek yapıtlar ortaya koymuşlardır. Tarihte yüzlerce yıl çabalayarak yapılan Mısır'daki tapınaklar bugün yapılmak istendiğinde birkaç yılda tamamlanması mümkündür ancak aynı etkiyi yaratıp yaratmayacağı veya kültürel bir değer olarak kabul edilmesi o kadar kolay olmayacaktır.

Geçmişe bakıldığında insanlık değişen teknolojik ve ekonomik yapılar sonucunda yeni bir kültür yaratmıştır. Örneğin, Endüstri devrimiyle beraber kırdan kente göçlerle kentlerin kalabalıklaşması yeni bir kent kültürünün ortaya çıkmasına da kaynaklık etmiştir. Kent, sınıfsal çatışmanın mekânı haline dönüşmüş, farklı kültürlerin kentlere özgülmesine de tanıklık etmiştir.

Kent ve kültür kavramlarını bir arada kullanırken kültürün kavramsal içeriğine de bakmak gerekir. Kültür kavramının özünde toplumsal birey olarak insan ve doğa ilişkisi vardır. Nitekim tarihsel süreçte de insan, biyolojik uyum gücüyle değil, kültürüyle dünyaya egemen olmuş; bilinirliğini ve varlığını kültürüyle sürdürmüştür. Kültür, "öğrenilen, saklanıp korunan, eğitimle yeni kuşaklara aktarılıp aşılana" bir olgu olarak görüldüğünde, günümüz kentlerinde oluşturulan her yapıt bugünün kültürüne de damgasını vuracaktır.

Kültür dediğimiz olgu, toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan dil ve haberleşme süreçlerini, törelerini, inançlarını, sanatlarını, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini de içine alan geniş bir yelpazedir. İlk çağ toplumları, yazının bulunmadığı zamanlarda kültürlerini, ürettiklerini nasıl aktarıyorlarsa, bugün de benzer yöntemler varlığını sürdürmektedir. Bugünün dünyasında iletişim olanaklarındaki gelişme ve küreselleşmenin artık egemen küresel kültürün yerel kültürler üzerinde yeni araçlarla oluşturduğu baskı, farklı bir kent kültürü yaratmaktadır. Bazı kentler dışında köklü olmayan kent kültürü ve kentlileşme sürecinin tamamlanamamış olması, sorunun daha da büyümesine ortam hazırlamaktadır. Bu yeni kent kültürü, kentliler üzerinde nasıl bir etki yapacak? Bu sorun birçok boyutuyla araştırılmaya değerdir.

Küreselleşme ile birlikte kent mekânı yeniden farklılaşmanın gerçekleştiği alanlar olmaktadır. Kültürel arka planında farklılıklara karşın, dünyanın birçok bölgesi neredeyse aynı yemekleri yemekte, aynı model giysiler giymekte, benzer evlerde yaşamakta, aynı müzikleri dinlemekte,

aynı filmleri izlemektedirler. Bu gidişe belli bir karşı duruş gösterilse de küreselleşme, kültürel olarak kentlerde yaşamları birbirine benzetmekte, her türlü yerel kültürel birikimleri de teker teker yok etmektedir.

Bu çalışmada kent kültürünün giderek farklılaşmasına etki eden faktörler ve bu faktörler arasında en önemli unsur olan küreselleşme, literatürden yararlanılarak ve gözlemlerle desteklenerek tartışılmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkiye’de yaşanan yoğun dış göçlerin etkisinin nasıl bir kent kültürü oluşmasına neden olacağı konusunda öngörülerde bulunulacaktır.

1. Küreselleşme ve Kent

Küreselleşme ile; sınır tanımayan uluslararası sermayenin, yani kapitalizmin, “ortak bir yaşam biçimi olarak yaygınlık kazanması ve dünya genelinde egemenliğini daha da güçlendirmesi” anlatılmak istenmektedir (Keleş, 2001, s. 563). Bir diğer deyişle küreselleşme; “mal ve hizmetlerin, üretim araçlarının, teknolojinin ve finans kaynaklarının serbestçe dolaşabildiği ve piyasaların giderek bütünleştiği bir süreç” (Tümtaş, 2012, s. 44; Şenses, 2004, s. 13) anlamına gelmektedir. Küreselleşme denilen olgu birçok boyutuyla farklı tanımlamaları gerektirmektedir. Kili’ye göre, özünde 19. yüzyıl emperyalizminin günümüz koşullarına uyarlanmasından başka bir şey olmayan küreselleşme (Kili, 2007, s. 59) günün koşullarına uyararak biçim ve içerik değiştirmektedir.

Küreselleşme ekonomik bir kavram olmakla birlikte etkisi siyasal, sosyal, mekânsal, teknolojik ve kültürel boyutlarıyla kentleri ve tüm toplumları etkilemektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 135). Küreselleşmenin çok yönlü etkisi bütün ülkelerde kendisini göstermekte, özellikle de mekânsal olarak etki alanında kentler bulunmaktadır. Küreselleşen dünyada sınırlar önemini yitirmekte, ulus-devlet sınırları aşınmaktadır. Kentler arasında küresel bağlamda öne çıkanlar yönetim odaklarını da kendisine çekmektedir. Bu çekimin boyutları, kentlerin ve kent yöneticilerinin küresel pazarda yer alma yarışında önde olmayı sağlamak adına kıyasıya bir yarışa dönüşmektedir. Küresel ekonominin birer aktörü haline gelen kent ve kent yöneticileri, mekânı küresel gereksinimler doğrultusunda yeniden biçimlendirmekte tereddüt etmemekte, kentleri düşünce, karar ve örgütlenme üreten merkezler olarak küresel sermayenin talebi doğrultusunda dönüştürmektedirler.

Küreselleşmenin altyapısını oluşturan neo-liberal düzenin yeniden kurgulanmasıyla sermayenin yeniden dönüşümünün mekânı kentler olmuş, kentler sınır tanımayan küresel sermaye için en karlı alan olarak pazarda yerini almıştır. Üretim, meta ve kâr kavramları bağlamında küresel sermaye geçirdiği tüm evrimsel süreçlerde kent mekânını da beraberinde dönüştürmektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 138). Kohler ve Wissen'in (2003) gözlemlerinde de olduğu gibi, kentler, ‘neoliberal yeniden yapılanma ve buna karşılık gelen imaj üretimlerinin gerçekleştiği deney alanları’ olarak görülmekte ve küreselleşme ile birlikte oluşan değişikliklerin gözlemlenebileceği alanlar olmaktadır (Lin ve Mele, 2012, s. 349). Bu dönüşümde kentler sadece bir kurban değil, kurban olmak için yarışan objeler durumuna gelmiştir. Yatırım biçimi ve yatırım alanlarını da değiştiren sermaye, kentleri değiştirirken,

kentin ve kentlinin yaşam kültüründe de değişikliklere neden olmaktadır. Beslenme biçiminden, kentsel mekân tasarımına, alış-veriş alışkanlıklarından kenti kullanma biçimine kadar küresel sermayenin koşulsuz hizmetine giren kentler artık içinde yaşadığımız, yabancı olmadığı mekanlardır. Bu değişim ve dönüşüm, sadece sermayeyi elinde bulunduranların değil onlara koşulsuz hizmet eden kamu sektörünün destekleriyle gerçekleşmektedir.

2. Kent ve Kültür

Kent ve kültür birbirini biçimlendiren ve etkileyen önemli kavramlardır. Kentler, kırdan farklı olarak, insanların yoğun biçimde bir araya geldiği ve daha geniş mekânlarda varlığını sürdürdüğü, ekonomik, sosyal ve kültürel etkinliklerin merkezi konumundadırlar. Kır ve kent yaşam biçimi arasındaki temel fark, üretim biçimi, toplumsal ilişkiler ve emek-sermaye ilişkisinin görünümü noktasında ortaya çıkmaktadır. Bu farklı yaşam biçimleri kendine özgü ihtiyaçları oluşturarak, kültürel öğelerin oluşmasında belirleyici durumdadır. Farklı kültürlerin bir araya gelerek etkileşimde bulunduğu ve birbirlerinden öğrendiği yerler olarak kültürel zenginliğin simgesi konumundadırlar.

Kentlerin yarattığı kültürel zenginlik; sanat, edebiyat, peyzaj, tarihi yapılar vb. olarak buraların çekim merkezi olmasında da etkilidir. Ancak hızlı kentleşme, kentsel dönüşüm ve modernleşme, geleneksel kültürleri ve yapıları olumsuz etkileyebilmekte ya da yok edebilmektedir. Bu nedenle kentlerin kültürel mirası koruma ve sürdürülebilir kültürel politikalar geliştirme açısından önemli bir rolü vardır (Genç, 2021, ss. 91-93). Kültürün, tek bir çocuğun eğitiminden tüm halkların ve ulusların en mükemmel sanatsal ifadesine kadar, insanın bireysel ve toplu gelişimine sahip olduğu kabul edilmektedir. Hem geçmişin hem de geleceğin başarılarıyla yakından ilişkili olan kültür, değişime uyum sağlamanın yanı sıra ayakta kalma kapasitesini de içermektedir. Kültür, belirli bir toplumun, özellikle toplumsal ve politik organizasyon ve din dahil olmak üzere, toplumsal kurum ve uygulamalarına yansıtılan geleneklerini de ifade etmektedir. Kentlerde kültür, yapıcı çevrede (saraylar, tapınaklar, opera binaları, müzeler) ve hatta yerel kimliğin görsel sembolleri haline gelen park, anıt ve pazar alanlarında kendini gerçekleştirilmektedir. Kentte yaşayanların oluşturduğu ve Boockchin'e göre "etik bir insan birliği" (Bookchin, 2017, s. 20) olarak kent içinde yaşayanların ürettikleri ve yaşam anlayışları ile de anılmaktadır. Kentlinin gelenek, görenek, yaşam anlayışı da kentte yaratılan kültürün bir parçasıdır.

Son yıllarda kültür, kentlerde daha araçsal bir anlam kazanmıştır. Sanat, müzik, dans, el sanatları, müzeler, sergiler, spor karşılaşmaları gibi kültürel faaliyetlerden, zenginliğin yaratılma süreci olan "sembolik ekonomi" olarak adlandırılan şeyin fikirlerini, uygulamalarını, sitelerini ve simgelerini, çeşitli alanlardaki yaratıcı tasarımı temsil etmektedir. Bu yeni kültür kavramı kent stratejilerini giderek küresel rekabet ve yerel gerginliklerin karşısında şekillendirmektedir. Küreselleşme, sadece sanatta yarattığı yeni anlayışı eğer bir ekonomik değer üretmeyecekse pazarlamamakta, kente dair her şey ise pazara konu olmaktadır.

3. Küreselleşme ve Yeni Kentsel Yaşam Modeli

Kent kavramı yönetsel ölçüt, nüfus ölçütü veya idare örgütlenişiyle farklı farklı tanımlanabilir. Bu ölçütlerden salt birini kullanmak kenti yeterince açıklamaz. Kenti, kente özgü davranışlar, nüfus, yönetimin örgütlenmesi, ekonomik, sosyal, siyasal boyutu ve alan büyüklüklerini bir arada düşünerek tanımlamak daha uygun olacaktır. Keleş'e göre kent, "Sürekli toplumsal gelişme içine bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidişgel, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük topluluk birimlerinden oluşan yerleşme birimidir" (Keleş ve Mengi, 2017, s. 20). Kent aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerini de etkileyen farklı bir sosyal düzeni ifade etmek için kullanılmaktadır (Kavruk, 2002, s. 65). Kent ve kültür kavramlarının birlikte oluşturduğu kent kültürü; kent bünyesinde yaşayan insanlarca, ortak bir paydada buluşularak üretilen maddi veya manevi değerlerin oluşum sürecidir (Hayta, 2016, s. 166). Kültürel, fiziksel, sosyo-ekonomik, biçimsel ve tarihsel unsurlarla şekillenen; kentin sürdürülebilirliğini sağlayan ve yaşatan, gelecek kuşakların geçmiş değerlere erişim hakkına saygılı olmayı gerçekleştirebilmesi gerekir. Bu bir istem olmanın dışında ahlaki bir zorunluluk olarak algılanmalıdır. Kentte yaşayanların oluşturduğu kültürel çeşitlilik de tek tip kültür üretme çabalarının saldırısıyla karşı karşıyadır. Uluslararası boyutta gösterilen bütün çabalara karşın her geçen gün kültürel değerlerdeki yozlaşma ve kent kültüründeki bozulma hız kesmemektedir. Birleşmiş Milletler'in düzenlediği uluslararası konferanslarda da kültürel değerler ve kültürel çeşitliliğin korunması önemli yer tutmaktadır (UNESCO, 2024).

Kültür kavramının tarihsel kökenlerinde, insanın tinsel varlığı, bilişsel birikimi ve estetik anlayışı (Keleş, 2023, s. 81) bağlamında kullanımının dışında, toplumun yaşam biçimini betimleyen yaklaşımlar ve üretilen düşünsel ve sanatsal etkinlik ürünlerinin anlatımı yer almaktadır.

En geniş tanımı ile kültür kavramı UNESCO tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde yer almaktadır. Kültür; bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin özdeksel, tinsel, bilişsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Kent ve kültür kavramları birlikte düşünüldüğünde de kenti oluşturan bireylerin birlikte oluşturdukları öğelerden söz etmek gerekir.

Küreselleşme ile birlikte küresel sermayenin pazarı olan ve giderek büyük oranlara ulaşan kent mekanı, kentin yeniden biçimlenmesinde kendine özgü kültürel değerlerinin erozyona uğramasına seyirci kalmaktadır. AVM'nin varlığı kent ve kentliler için bir rüştünü ispat nesnesi haline dönüşmüştür. Eskiden olduğu gibi kentin yazlık sinemaları birer apartman dairesi olmuş, tarihi konakları önce apartman sonra rezidans sürecinde hızla yol almaktadır. Çarpık kentleşme unsuru olarak ilk sıralarda yerini alan gecekonduların yerini apartmanlar alırken, karşı komşusuna selam vermeyen yeni "birlikte yaşama" anlayışını da kentsel davranış olarak yerleştirmektedir.

Kentler hızla kimlik kaybederken, kentin biriktirerek oluşturduğu, onu farklı kılan tarihi ve kültürel değerleri birer birer küresel sermayenin gücünü sergilediği mekânlara yenik düşmeye başlamıştır. Kentsel kararlara katılım sürecine dahil olamayan kentli, rant karşısında da sessiz kalmayı ve kendisine düşebilme ihtimali olan payı beklemeye başlamıştır. Birçokları için yüzlerce yıllık çınar ağaçlarının, atalarının oturduğu geleneksel yapıların, olayları anlatırken örneklemini oluşturan atasözlerinin artık Türkçe kitaplarındaki ders dışında bir anlamı ve değeri kalmamıştır.

Kent kıraathaneleri birer “kahveci zincir marketi” ne dönüşmüş, giyim kuşam neredeyse tek tipleşmiş, basma fabrikalarının yerini sentetik tekstil üretimi almış, yabancı markaların baskısı altında yerli üretim beyaz bayrak çekmek üzeredir. Halkın kendinden bir şeyler katarak yaşam biçimini yansıttığı mekânlar yerine, TOKİ marifetiyle kentlere giydirilen birer “üniformalar” ile her yer birbirine benzemiştir. Yeni yaşam biçimini kente hakim kılmayı amaçlayan küresel sermaye, sadece bir pazar değil, kent mekanının da yeni sahibi olarak yeni kimlikleriyle ortaya çıkmaktadırlar.

4. Küreselleşen Dünyada Kent Kültürünü Biçimlenmesi

Günümüz teknoloji dünyasında dünyanın diğer ucundaki bir kültürel öge sınır tanımadan, an içerisinde edinilmekte, çeşitli yöntemlerle (sosyal medya, reklam, pazarlama teknikleri vb.) kabul edilmeleri sağlanmakta ve bunun pazarı olarak kent ve kentli kısaca alınmış olmaktadır. Gelişmiş, küresel güç konumundaki ülkelerin egemen kültürü bu ve buna benzer yöntemlerle dünyanın her yerinde kabul görmektedir. Bugün yakınılan kentlerdeki yeni yaşam anlayışı ve değişen kent imgeleri, yarın teknolojinin hızı karşısında daha farklı bir biçim alacağına benziyor. Makinelerin yaşama ve geleceğe yön verdiği bir dünyaya doğru hızla yol alınan günümüzdeki teknoloji yarışında, yerel kültürlerin ne denli saldırı altında olabileceğini tahmin etmek güç olmamalı. Kapitalizmin daha fazla kar, daha fazla kontrol ve egemenliği elinde tutma istemi, teknolojiden alınan destekle yeni karlılık alanları yaratmak için ilk fırsatta savunmasız kentsel kültürel değerleri hedef alacaktır. Bu değerlere kentlilerin sahip çıkmaları için yeterince bilinç ve örgütlülük oluşmamışsa, kaybedilen bu değerlerin bir daha yerine konması olanaksızlaşmaktadır.

Kent kültürünün korunması ve geliştirilmesinde en önemli sorumluluk yerel yönetimlere düşmektedir. Yerel yöneticilerin kültürel değerden ne anladıkları onlara sahip çıkma, koruma ve bu doğrultuda karar alma davranışlarında da belirleyicidir. Kentlerin uzun yıllardır kullanılan kültürel, tarihi mekânlarını ranta teslim ederken tepki göstermeyen, aksine destek veren yerel güçlerin gelecekte olası davranışlarını tahmin etmek de güç olmasa gerekir. Beyoğlu'nun simgelerinden birisi olan Emek Sineması'nın yıkılıp yerine rantı daha yüksek bir bina yapılmasını başka ne ile açıklayabiliriz?

Kaynak: Haberler, 2024.

Hemen hemen her gün İstanbul'un bir köşesinde yanan tarihi binalara ne demeli? Sadece İstanbul değil hemen hemen bütün kentler bu gidişten payına düşeni almaktadır. Neoliberal politikaların uygulama alanı olan kentlerdeki tarihi yapıların, kente anlam katan kültürel değerlerin neredeyse önemi kalmamıştır. Deprem gibi afetlerin de küresel sermayenin ekmeğine yağ sürmesi kentlerdeki kültürel değerlerin yerini sermayenin gücünü ispat edercesine yükselen yapılara bırakması kaçınılmaz olmuştur. Küresel yarışın ortasında birbirleri ile "ringe çıkmış boksör" örneği, kıyasıya yarışan kentlerin bu amansız rekabeti önde bitirmesinin ölçüsü olarak gökdelenler, yeni yaşam biçimleri olarak sunulmakta ve kent ve kentin uzun yıllarda oluşmuş değerler sistemini kökten değiştirecek bir oluşumun içine girilmektedir.

Küresel teknolojilerin hızla yaygınlaşması, yeni bir kentli insan tipi yaratma konusunda da önemli aşamaya geldiği tehlikesine dikkat çekmeği gerektirmektedir. Teknolojinin kullanıcısı konumundaki yeni nesil kentliler, yeni teknolojik oyuncaklarından vazgeçmekte zorlanmakta, kentsel kültürel araçları kullanmayı talep etmemektedirler. Bunun yanı sıra, Habitat III'te (Quito) vurgulandığı gibi, akıllı teknolojiler akıllı kentlerin ortaya çıkmasında dinamik bir güç olmaktadır. Akıllı kentler ise onu kullanacak "akıllı kentli" lerin oluşturulmasında yeni bir vizyon belirlemeyi gerektirmektedir. Bir diğer boyutuyla da akıllı kentler, kentlerdeki var olan kültürel

değerlerinde de değişimini gerektirebilecektir. Bu bağlamda kültür, uluslararası boyutta iklim değişikliklerinin etkisi, eşitlik, demokrasi ve altyapı, teknoloji ve akıllı kentler, dijital veri, ulus-devletlerin aksine kentlerin artan liderlik rollerinde önemini hissettirmektedir (WorldCitiesCultureForum, 2024). Daha iyi kentliyi, daha iyi kentleri oluşturmak için kültür veya yaratıcılık birer rehber olarak kullanılması gereken veriler olarak sunulmaktadır.

Sonuç

Küreselleşme olgusu bugünün dünyasında değişim ve farklılaşmanın temel itici gücü olarak sunulmaktadır. Küreselleşmeyle beraber kentlerin yarış arenasında daha güçlü paylara sahip olması gerektiği baskısıyla, her türlü kültürel değerın pazara sürülmesi önündeki direnç kırılmaya çalışılmaktadır. Gerek küresel sermayenin, önündeki engelleri birer birer aşarak bütün alanlara nüfuz etmesi, gerekse teknolojinin geldiği aşama, yaşam biçimlerinin değişmesinde temel belirleyici olmaktadır. Kentlilerin yarattıkları kültürel değerler de bu gücün karşısında erozyona uğramaktadır. Yeni kentsel yapılar, kentlerin farklı ve birbiriyle ortak noktaları giderek azalan ayrışma mekânları, kentsel yoksulluk, küresel ekonomik krizler, koruma anlayışından uzak yönetim yaklaşımı kültürün sürdürülebilirliği üzerinde baskısını arttırmaya devam edeceği endişesini yaratmaktadır. Kültürel arka planı birbirinden çok farklı olan dünyanın değişik bölgelerinde aynılaşan yemek yeme, giyim, benzer içerikli film izleme (Survivor, The Voice -O Ses Türkiye vb.), dans, müzik, davranış biçimleri küresel anlamda kültürel homojenleşme sonucuna götürmektedir (Zincirkıran, 2017: 81). Kentlerimizde var olan ve geliştirilmesi gereken kültürel değerlerin giderek kaybolması, kentlilerin bu kültürel yapıyı içselleştirememesi ile de doğru orantılı olduğunu düşündürmektedir.

Teknolojik gelişmelerdeki hızın birkaç on yıl içerisinde daha farklı bir dünyayı tartışmaya açacağını öngörmek hayalcilik olmayacaktır. Bugün akıllı kentlerle yeniden tanımlanan kentsel mekân tasarımı, sürücüsüz arabalar, sensörlerle çalışan kentsel yapılar, teknolojiye sıkı sıkıya bağımlı kentliler, akıllı binalar, komşusunu ziyaret etmek için bile şifre bilmek zorunda kalan apartman sakinleri, yeni kentli modelinin de habercisidir. Bu teknolojiyi kullanabilecek yeterlilikte kentli yetiştirme çabasını şimdiden görmek olanaklıdır. Kentlerin kültürel değerlerini kaybetmesi kimliğini kaybetmesine ve yeni bir kent kimliği ve kültürü tanımlamasına gereksinim duyacaktır. Kültürel yapıların zaman karşı direnemeyip eskiyenlerini restore etmek yerine yeni bir rant alanı yaratmak Türkiye gibi ülkelerde siyasi iradenin tercih ettiği davranış biçimi haline gelmektedir. Bu ise kentleri tek tipleştirmekte ve kimliksizleştirmektedir.

Kaynakça

- Arapkirliöglü, K. (2007), Kent kimliği ve kentsel siyasal hareketler, A. Mengi (Ed), *Yerellik ve politika-küreselleşme sürecinde yerel demokrasi*, (ss. 193-210) içinde. Ankara: İmge Kitabevi.
- Boockhin, M. (2017). *Kentsiz kentleşme- yurttaşlığın yükseliş ve çöküşü* (2. Baskı). (B. Özyalçın, Çev.), İstanbul: Sümer Yayıncılık.
- Genç, E. A. (2021), Neoliberalizm ve şehirlerin yeni kültürel koşulları, *Beykoz Akademi Dergisi*, 9(1), 89-97.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün abc'si*, Cogito-Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Haberler (2024). <https://www.haberler.com/emek-sineması-yıkım-anları-sosyal-medyada-4658402-haberi/> adresinden 11.02.2024 tarihinde alınmıştır.
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5 (2), 165-184.
- Kavruk, H. (2002). *Anakente bakış*, Ankara: Hizmet İş Sendikası Yayınları.
- Keleş, R. (2001). *Küreselleşme ve yerel yönetimler-Cevat Geray'a armağan*, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları,
- Keleş, R. ve Mengi, A. (2017). *Kent hukuku*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2015). *Kentleşme politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kili, S. (2007). Küreselleşme: bir değerlendirme, A. Mengi, (Ed.), *Kent ve politika- antik kentten dünya kentine* (ss. 59-76), Ankara, İmge Kitabevi.
- Kohler, B. ve Wissen, M. (2003). Glocalizing protest: Urban conflicts and the global social movements. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27(4), 942–951.
- Lin, J. ve Mele, C. (2012). *The urban sociology reader*. London, Routledge.
- Şenses, F. (2004). Neoliberal küreselleşme kalkınma için bir fırsat mı engel mi? S. Dedeođlu, T. Subaşat (Der), *Kalkınma ve küreselleşme*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Tümtaş, S. ve Ergun, C. (2016), Küreselleşme ve kentlere etkileri, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 0(37), 135-150.
- Tümtaş, S. (2012). *Kent, mekân ve ayrışma*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- UNESCO (2024). <https://en.unesco.org/protecting-heritage> adresinden 11.02.2024 tarihinde alınmıştır.
- WorldCitiesCultureForum (2024). <http://www.worldcitiescultureforum.com/news/time-for-a-new-urban-cultural-agenda> adresinden 19.03.2024 tarihinde alınmıştır.
- Zincirkıran, M. (2017). *Sosyoloji*, Bursa: Dora Yayınevi.

Türkiye’de “Afet İletişimi” Temalı Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of “Disaster Communication” Themed Studies in Turkey

Zekeriya SARIHAN¹

ÖNE ÇIKANLAR	<ul style="list-style-type: none">Çalışmada, Türkiye’de afet iletişimi temalı çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır.ULAKBİM ile YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan çalışmaları kapsamaktadır.Konuyla ilişkili yapılan çalışmaların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
HIGHLIGHTS	<ul style="list-style-type: none">In this study, a bibliometric analysis of studies on disaster communication in Turkey was conducted.It covers the studies in ULAKBİM and YÖKTEZ databases.It was concluded that the studies related to the subject were not sufficient.
ÖZ	Afet yönetimi bağlamında, iletişim kavramının stratejik bir öneme sahip olduğu kabul edilmektedir. Etkin bir afet yönetim sisteminin oluşturulabilmesi için, afet sürecinin her aşamasında iletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi gerekmektedir. Türkiye'nin neredeyse her yıl küçük veya büyük ölçekte afetlerle karşılaştığı göz önüne alındığında, bu konunun önemini farkında olunmuş ve akademik çevrelerde incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın amacı, ULAKBİM ve YÖKTEZ veri tabanlarında "afet iletişimi" konusuyla ilişkili bulunan makale ve lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir. Bu çerçevede, çalışmanın evreni Türkiye'de afet iletişimi alanında yapılan çalışmaları içerirken, örneklem Türkiye'de afet iletişimiyle ilgili yapılan ve ULAKBİM ile YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan çalışmaları kapsamaktadır. Araştırmada, "afet iletişimi, afetlerde iletişim, afet iletişimi, disaster communication, communication in disasters" gibi terimler veri tabanlarında taranmış ve bu kapsamda toplam 20 çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmaların çoğunluğunun afet türleri arasında depremle ilişkili olduğu ve özellikle 2023 yılında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu durumun 6 Şubat 2023 Depremleriyle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.
ANAHTAR KELİMELEER	
Afet	
Afet İletişimi	
Bibliyometrik Analiz	
Türkiye	
ABSTRACT	
KEYWORDS	
Disaster	
Disaster Communication	
Bibliometric Analysis	
Türkiye	
Atf (Citation): Sarhan, Z. (2024). Türkiye’de “afet iletişimi” temalı çalışmaların bibliyometrik analizi, Urban 21 Journal, 2(1), 10-23	

¹ (Sorumlu Yazar) Öğr. Gör. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, zekeriyasarihan@gumushane.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-8278-005X

Giriş

21. yüzyılda, kentsel nüfus artışları, küresel ısınma ve iklim değişikliği, afetlere dirençsiz kentleşme politikaları gibi çeşitli faktörler, geçmiş dönemlere kıyasla afetlerin sıklığını ve beraberinde getirdiği maddi ve manevi zararların artışını tetiklemektedir. Bu bağlamda, afetlerin etkileri ve sıklıkları üzerindeki bu artan baskılar, bilim insanlarını ve kamu politika yapıcılarını çeşitli önlemler almaya ve afetleri etkin yönetmeye zorlamaktadır.

Etkili ve çağdaş bir afet yönetimi, risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi aşamalardan oluşurken, afetler ortaya çıkmadan önce tehlike ve riskleri bertaraf etmeyi, risk ve tehlikelere karşı yurttaşları eğitmeyi, bilinçlendirmeyi ve onlara direnç kazandırmayı afet yönetim sisteminin en önemli aşaması olarak görmektedir (Çakır ve Artun, 2020, s. 64). Tüm bu stratejilerin geçerli olabilmesi için afet iletişimi kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda, iletişim, afet öncesi hazırlık sürecinden başlayarak, afet sırasında ve sonrasında bilgi alışverişi sağlamak, yönlendirmelerde bulunmak, yardım taleplerini koordine etmek ve toplumda panik ve belirsizlik hissini azaltmak gibi önemli roller üstlenir. Afet yönetim sürecinin her aşamasında koordineli ve etkili bir afet iletişimi uygulanmalıdır, çünkü iyi planlanmış iletişim, afet öncesinde, sırasında ve sonrasında yaşanan zararları azaltabilir ve toplumun daha hızlı bir şekilde iyileşmesine katkı sağlayabilir.

Afetler, genellikle yerel imkanlarla baş edilemeyecek ölçüde büyük yıkımlara neden olan olgulardır. Bu nedenle, afet yönetimi, iş birliği ve koordinasyon gerektiren karmaşık bir süreçtir. Afet yönetimi her aşamasında ulusal ve uluslararası düzeyde, çeşitli kurum ve kuruluşlar, kamu ve özel sektör birimleri, vatandaşlar ve toplum gibi paydaşlar arasında bir etkileşim gerektirir. Bu çerçevede, afet iletişimi, tüm paydaşların iş birliği içinde çalışmasını güçlendirir, böylelikle afet öncesinde, anında ve sonrasında afetler etkin bir şekilde yönetilebilir ve toplumun direnci artırılabilir.

Bu çalışma, afet iletişimi alanındaki çalışma ve araştırmaların kapsamını ve odak noktalarını belirlemeye yöneliktir. Alan literatürünün incelenmesi sonucunda, afet iletişimi üzerine bibliyometrik bir analiz yapılmadığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda çalışma, afet iletişimi alanındaki akademik araştırmaların mevcut durumunu anlamak ve literatürdeki eğilimleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarının afet iletişimi literatürüne yeni bir bakış açısı getireceği ve bu alanda ileriye yönelik araştırmalara yol gösterilmesi umulmaktadır. Çalışma, kavramsal çerçeve, araştırma metodolojisi, bulgular ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

1. Kavramsal Çerçeve

Dünya ekosistemi, farklı türlerden oluşan canlılarla zenginleşmiştir ve bu canlılar kendi aralarında iletişim kurmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar. Bu iletişim süreci, canlıların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak ve birbirleriyle etkileşimde bulunmak amacıyla kaçınılmaz bir süreçtir ve canlıların varoluşuyla birlikte başlamıştır. Ancak iletişim kavramını modern bir düzeye taşıyan unsur, ekosistem içindeki insan türüdür. İnsanlar, diğer canlılarla veya kendi türleri arasında etkileşimde bulunmak, duygu ve düşüncelerini iletmek için çeşitli iletişim

araçları geliştirerek bu araçları kullanmışlardır. Dolayısıyla, iletişim insanlık için hayati bir öneme sahiptir.

İletişim, insanların duygularını ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlarken, aynı zamanda çeşitli iletişim biçimleri aracılığıyla medeniyetlerin temelini oluşturan bilgi aktarımlarını ve birikimlerini sağlamıştır. “İnsanlık tarihinde, doğal veya insan kaynaklı afetlere dair bilgi ve anlayışta hızlı bir artış yaşanmıştır. Bu artış, geçmiş deneyimlerden çıkarılan derslerin etkisiyle afet ve acil durum yönetiminde önemli gelişmelere yol açmıştır. Doğal ve insan kaynaklı olayların afete dönüşmesinin önlenmesi ve afet durumlarında etkili bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla, afet yönetimine olan ilgi artmış ve bilimsel araştırmalar hız kazanmıştır” (Yaman ve Çakır, 2023, s. 24).

Afet yönetimine olan artan ilgi, disiplinler arası çalışmaların gelişimine ivme kazandırmıştır. Bu bağlamda, afet yönetimi ve iletişim kavramları, disiplinler arası bir yaklaşımın öne çıktığı alanlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Afetlerin etkilerini en aza indirmek ve toplumların afetlere karşı direncini artırmak amacıyla, afet yönetimi ve iletişim disiplinleri arasındaki etkileşim ve iş birliği önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, afet yönetimi ve iletişim alanları arasındaki entegrasyon, afetlerle başa çıkma stratejilerinin daha etkin bir şekilde geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlamaktadır.

Özellikle doğa kaynaklı olaylar, insanlara zarar vermesi durumunda afet olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, afet yönetiminin merkezinde insanın oluşu, iletişimi kaçınılmaz bir unsur haline getirmektedir. İletişim, afet yönetiminde etkin bir rol oynamakta ve insanların acil durumlarda bilgi alışverişi yapmasına, yardım talep etmesine ve koordinasyon sağlamasına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla, afet yönetimi ve iletişim arasındaki ilişki, afetlerin etkilerini en aza indirme ve toplumların afetlere karşı hazırlıklı olmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir.

Tüm afet acil durumları ve kriz olayları, doğaları gereği kaotik ve son derece dinamik olup, fiziksel, duygusal ve sosyal düzensizliklere neden olur. Bu tür kriz durumlarında iletişim, afet yönetiminin her aşamasında sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yardımcı olmaktadır. İletişim, afet yönetiminin ilk aşamasından başlayarak son aşamasına kadar, afetlerin etkilerini en aza indirmek ve toplumların direncini artırmak amacıyla afet yönetimi süreçlerine entegre edilmelidir (The National Institute of Disaster Management, 2023).

Afet ve iletişim arasındaki ilişki, afet yönetimi açısından "afet iletişimi" kavramıyla açıklanmaktadır. Afet iletişimi, çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Literatür incelendiğinde, afet iletişiminin yanı sıra "risk iletişimi" (Jayasekara, 2019, s. 192), "kriz iletişimi" ve "acil durum iletişimi" gibi farklı kavramsallaştırmaların da olduğu görülmektedir (Koç Akgül, 2021, s. 127). Bu farklı kavramsallaştırmalar, afetlerle ilişkili iletişim süreçlerinin çeşitli yönlerini vurgulamaktadır. Örneğin, risk iletişimi, topluma afetlerin olası etkileri hakkında bilgi vermek ve önleyici tedbirler almalarını sağlamak amacıyla kullanılabilirken, kriz ve acil durum iletişimi, afet sırasında ve sonrasında hızlı ve etkili iletişimi sağlamak için stratejiler geliştirmeyi içerebilir.

Afet iletişimi, afet meydana gelmeden önce afet tehlikesine yönelik risk ve olası zararların neler olabileceğinin tespiti ile başlamaktadır. Afet iletişimi, afet tehditlerini azaltmada, afet risklerini bertaraf etmede ve toplumun afete hazırlanmasında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Lestari ve ark., 2020, s. 169). Afet iletişimi, hükümetler, acil durum yönetim kuruluşları, afet müdahale ekipleri tarafından kamuoyuna sunulan bilgiler ile kitle iletişim araçları ve halk tarafından oluşturulan, paylaşılan ve dağıtılan bilgileri ifade etmektedir (Dwinarko ve Putri, 2022, s. 4). Afet iletişimi, afetlere hazırlık, müdahale, rehabilitasyon ve iyileştirme aşamalarındaki paydaşların etkileşim sürecidir.

Afet yönetiminde iletişim konusunun ilk çağrıştırdığı, afetlerin yaratacağı etkilerin büyüklüğünden hareketle bir haberleşme altyapı sorununun ortaya çıkacağı düşüncesidir (Cömert Baechler, 2018, s. 810). Bu kapsamda afet iletişimi genellikle sadece afet meydana geldiğinde yapılan iletişim faaliyetlerini kapsayan ve bu şekilde algılanan bir kavram olarak ele alındığı gözlemlenir. Ancak, bu yaygın kabule rağmen, afet iletişimi, afet öncesi, sırası ve sonrası dönemlere yönelik geniş bir perspektifle ele alınması gereken bir konudur. Bu açıdan bakıldığında, afet iletişimi, toplumun afete hazırlanması, afet sırasında bilgi alışverişi, koordinasyon ve afet sonrasında iyileşme sürecini içeren geniş bir spektrumu kapsar. Bu nedenle, afet iletişimi sadece kriz anında değil, aynı zamanda afetin öncesi ve sonrasında da önemli bir rol oynar ve bütünsel bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir (Boztepe Taşkıran, 2023, s. 359).

Afetlerle ortaya çıkan hasarın iletişim süreci üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda süreçle birlikte haberleşme altyapısının, enerjinin zarar görmesi iletişimi sekteye uğratacaktır. Hem ortaya çıkan bu durum hem de iletişim sürecine gereken önemin verilmemesi afetzedelerde ve uzaktaki ailelerinde aslında tüm toplumda endişe, korku ve paniğe neden olacaktır. Bu durum toplumdaki tüm bireylerin daha akılcı bir şekilde karar almasını ve hareket etmesini engelleyecektir. Bu nedenle afet sürecinin her anında iletişim sürecine gerekli özen ve dikkat gösterilerek alternatif haberleşme sistemlerinin acilen devreye sokulması gerekmektedir.

Afet dönemlerinde ortaya çıkan diğer bir önemli nokta ise enformasyon gereksiniminin artmasıdır. Bireylerin enformasyon sağlamada çeşitli kanalları kullandıkları görülmektedir. Bu kanalların geleneksel medya araçları olabileceği gibi dijital medya araçları da olduğu bilinmektedir. Ancak dijital medya araçlarıyla yayılan enformasyonun önemli bir kısmının bazen yalan ve sahte haberler olduğu görülmektedir. Bu durum hem süreci yöneten yetkililerin, afetlere müdahale edecek ekiplerin moral ve motivasyonunu azaltarak hem de afetzedelerde, yakınlarında ve toplumun genel ekseriyetinde korku ve panik havası yaratarak kaos ortamı oluşturacaktır. Bu bağlamda Koç Akgül (2021: 154-155), afetlerde kullanılan dijital platformların afet bölgesinden bilgi alma, vatandaşların güvende olup olmadığını öğrenme, afet yönetim aktörleri arasında hızlı, ucuz ve etkileşimli bir ortam yaratma, afet bölgesinden yeni bilgiler paylaşma, yardım kampanyaları düzenleme, afetzedeler ile kurtarma ekipleri arasında iletişimi sağlama, gönüllülüğün gelişmesine katkıda bulunma gibi yeni fırsatları ortaya çıkardığını belirtmektedir. Ancak bu platformların aynı zamanda yalan ve sahte bilgilerin

paylaşılması ve yayılmasına, bilgi kirliliği ve belirsizliğin ortaya çıkmasına ve bu durumun afetzedeler ve toplumun diğer kesimleri üzerinde korku ve panik havası oluşturarak etkin bir afet yönetim sisteminin devre dışı kalmasına neden olabileceğini de vurgulamaktadır. Bu kapsamda bu platformların tüm vatandaşlar tarafından doğru, dikkatli ve özenli kullanılması gerektiği savunulmaktadır.

Afet iletişiminin işlevlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Tekin ve Yazgan, 2018, s. 372-373; Koç Akgül, 2021, s. 131-134; Perdana ve ark., 2022, s. 215-216; Boztepe Taşkıran, 2023, s. 360-362; Yıldırım, 2023, s. 554-555);

- Afet öncesinde halkı bilgilendirmek, eğitmek ve afetlerle ilgili farkındalık yaratmak,
- Afet öncesi bilimsel verilerin değerlendirilmesi, tartışılması ve halkla paylaşılması,
- Afet sırasında kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasına katkıda bulunmak,
- Afetlerle ilgili bilgilerin paylaşılması,
- Afetzedeler ile yakınları arasında iletişimin sağlanması,
- Kurtarma ekipleri arasındaki koordinasyonun sağlanması ve etkin bir kurtarma faaliyetinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak,
- Uluslararası yardım kuruluşlarıyla ve diğer ülkelerle işbirliğinin yapılması,
- Afet sonrası yaraların sarılması ve iyileştirilmesi açısından yardımların koordine edilmesi,
- Afet sonrasında toplumu bilgilendirerek korku ve panik iklimini ortadan kaldırmak,
- Güvenli toplanma merkezlerini bildirmek ve yardımları duyurmak,
- Afetzedelerin dirençlerini artırmak,
- Yardım ihtiyaçlarını duyurmak ve halkı seferber etmek.

Yukarıdaki maddelerde de görüldüğü üzere afet iletişiminin afet sürecinin her aşamasında etkin bir rol oynadığı ve bu sürecin sağlıklı bir şekilde yönetimi için hayati öneme sahip olduğu görülmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmanın amacı, ULAKBİM ve YÖKTEZ veri tabanında “afet iletişimi” konusuyla ilgili yer alan makale ve lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizle değerlendirilmesidir. Bibliyometrik analiz, kitap, makale, tez ya da bildiri gibi yazılı belgelerin istatistiksel verilerle sayısallaştırılmasıdır (Sığı, 2018, s. 223). Bir başka ifadeyle bibliyometrik analiz, yazılı yayınların niceliksel analizini gerçekleştirmek üzere kullanılan yöntemdir (Ellegaard ve Wallin, 2015, s. 2). Daha açık bir ifadeyle bibliyometrik analiz, büyük hacimli yapılandırılmamış verileri titiz bir şekilde anlamlandırarak, ilgili alanların kümülatif verisini ve evrimsel nüanslarını deşifre etmek ve haritalandırmak için kullanılmaktadır (Donthu ve ark., 2021, s. 285). Araştırmanın evrenini Türkiye’de afet iletişimi ile ilgili yapılan çalışmalar oluştururken, araştırmanın örneklemini ise Türkiye’de afet iletişimi ile ilgili yapılan ve ULAKBİM ve YÖKTEZ veri tabanındaki çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırmada veri tabanlarında “afet iletişimi, afetlerde iletişim, afet iletişim, disaster communication, communication in disasters” terimleri taranarak yayınlar belirlenmiştir. Ayrıca çalışmaların afet iletişimiyle ilgili olup olmadığı anahtar kelimelere ve konunun içeriğine bakılarak karar verilmiştir.

Araştırmada bibliyometrik özellikler belirlenirken daha önce yapılan çalışmalarından yararlanılmıştır (Chiu ve Ho, 2007, s. 5; Ellegaard ve Wallin, 2015, s. 6; Temizkan ve ark., 2015, s. 400; Gül ve Beyşenova, 2019, s. 440; Wang ve ark., 2019, s. 868; Akın, 2021, s. 2029; Ergül Güvendi, 2022, s. 67; Ergül Güvendi, 2023, s. 25). Araştırma kapsamında her iki veri tabanında afet iletişimi alanında yayımlanan makale ve tezlerin yayınlandığı yıl, yayın türü, sayfa sayısı, kullanılan yöntem, makalelerin yayınlandığı dergi, makalelerdeki yazar sayıları, lisansüstü tezlerin düzeylerine göre dağılımı, tezlerin yayınlandığı üniversite, enstitü, anabilim dalı ve çalışmalarda yer alan anahtar kelimeler gibi bibliyometrik özellikler dikkate alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, bibliyometrik analiz yöntemiyle elde edilen bulgulara odaklanılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen kriterler dahilinde, afet iletişimi üzerine yapılan çalışmaların yayın yıllarına ve yayın türlerine yönelik detaylar sunulmaktadır.

Tablo 1: Çalışmaların yayınlandığı yıl ve yayın türleri

2016	Tuba Karahisar	Olası Bir Depremde Koordinasyonun Sağlanması ve Sosyal Medyanın Rolü	Makale	Beykoz Akademi Dergisi
2020	Merve Çanakçı	Afet ve Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın Kullanımı ve Rolü: Twitter Örneği	Yüksek Lisans Tezi	Gümüşhane Üniversitesi
2021	Ertuğrul Usta ve Mustafa Yükseler	Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Etik İkilemler: İzmir Seferihisar Depremi Örneği	Makale	Afet ve Risk Dergisi
2022	Öznur Çınar ve Sevil Cengiz	Acil Durum ve Afetlere Müdahale Personelinin Kriz Anı Kurum İçİ İletişimlerinin Değerlendirilmesi: Trabzon İli Örneği	Makale	Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
2022	Merve Çanakçı, Serkan Öztürk ve Ceren Şaşmazlar	Afet ve Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın Kullanımı Üzerine Bir Araştırma: Twitter Örneği	Makale	Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi
2023	Furkan Güneri	İzmir’de Acil Durum İletişimi Ağlarındaki Problem ve Fırsatların Karmaşık Uyarlanabilir Sistemler (KUS) Teorisi Üzerinden Değerlendirilmesi	Yüksek Lisans Tezi	İzmir Ekonomi Üniversitesi
2023	Hatun Boztepe Taşkıran	Afet İletişimi Nedir, Ne Değildir?	Makale	Yeni Medya Dergisi
2023	Havva Nur Tarakçı	Afet İletişimi ve Twitter: Kahramanmaraş Depremi Özelinde Bir İçerik ve Duygu Analizi Araştırması	Makale	Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi
2023	Hatun Boztepe Taşkıran ve Mahmut Enes Ağca	Kamusal Halkla İlişkiler Perspektifinden Afet İletişimi ve Sosyal Medya Kullanımı: Orman Yangınları Üzerine Bir İnceleme	Makale	Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi
2023	Burçe Akcan, Mustafa Merdin, Merve Gençyürek Erdoğan	Afet İletişimi, Politik Tüketim ve Sosyal Medya: 6 Şubat Kahramanmaraş Örneği	Makale	Yeni Medya Dergisi
2023	Miyase Aslantaş	Geleneksel Medyadan Sosyal Medyaya Afet İletişimi, Toplum ve Afet İlişkisi	Makale	Çukurova Üniversitesi SBE Dergisi
2023	Betül Pazarbaşı	Afet Odaklı İletişim	Makale	TRT Akademi
2023	Hasan Öymez	Haberciliğin Etik ve Evrensel İlkeleri Olağanüstü Dönemlerde de Geçerlidir	Makale	TRT Akademi
2023	Osman Bor ve Zakir Avşar	Afetzedeler İle Yüz Yüze İletişim	Makale	İletişim ve Diplomasi Dergisi
2023	Turan Akkoyun	Afet Realitesi Kapsamında İletişim Faktörü	Makale	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi
2023	Ali Yıldırım	Afetlerde Dijital İletişim ve Acil Çağrı Uygulamalarının Kullanılabilirliği Üzerine Bir İnceleme: AFAD Acil Çağrı	Makale	TRT Akademi
2023	Fehime Elem Yıldırım	6 Şubat 2023 Depreminde Türkiye’de Twitter’ın Kullanımı	Makale	Intermedia International E-Journal
2023	Yavuz Bozkurt ve Tahir Demir	Afet Yönetiminde İletişim ve Medya Üzerine Bir Değerlendirme: Kahramanmaraş Merkezli Depremler	Makale	Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
2023	Revsan Şen ve Selma Koç Akgül	WhatsApp Dayanışma Grupları ve İletişim Uygulamaları: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri	Makale	Afet ve Risk Dergisi
2024	Ali Yıldırım	Afet Yönetiminde Kriz İletişimi: Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) Tarafından 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde Yayınlanan Basın Bültenlerinin Analizi	Makale	İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Kaynak: Ulusal Tez Merkezi, 2023; Dergipark, 2023.

Yukarıda yer alan Tablo 1’de sunulan veriler incelendiğinde, afet iletişimiyle ilgili toplam 20 çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan ikisinin yüksek lisans tezi olduğu, doktora tez çalışmasının yapılmadığı belirlenmiştir. Belirlenen kriterler dahilinde toplam 18 makalenin yer aldığı görülmektedir. Afet iletişimi üzerine yapılan çalışmaların 2016 yılından itibaren başladığı, ancak 2023 yılında önemli bir yoğunluk yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu durumun, 6 Şubat 2023’te Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin yaşanmasına dayandığı düşünülmektedir.

Afet iletişimine yönelik yapılan çalışmaların sayfa sayılarına yönelik bilgiler incelenmiştir ve bu bilgiler aşağıda yer alan Tablo 2’de sunulmuştur. Çalışmaların sayfa sayıları, çalışmaların farklı alanlarla ilişkilendirildiğine yönelik bilgilere yer verebilmektedir.

Tablo 2: Çalışmaların sayfa sayıları

<i>Sayfa Sayıları</i>	<i>Makaleler</i>	<i>Tezler</i>
1-15	7	
16-30	10	
31-50	1	
51-100		1
101-150		1

Kaynak: Ulusal Tez Merkezi, 2023; Dergipark, 2023.

Yukarıda yer alan Tablo 2’de afet iletişimi ile ilgili yapılan çalışmaların sayfa sayıları sunulmuştur. Bu veriler analiz edildiğinde, her bir derginin sayfa düzenleri ve yazım kuralları farklı olsa da yedi makalenin 1-15 sayfa aralığında, on makalenin 16-30 sayfa aralığında ve bir makalenin 31-50 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. Yine konuyla ilişkin yapılan tez çalışmalarında birinin 51-100 sayfa aralığında, diğerinin ise 101-150 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. Bu kapsamda konu ile ilgili yapılan çalışmalar her ne kadar sayıca az olsa da yapılan çalışmaların geniş bilgilere yer verdiği görülmektedir.

Afet iletişimine yönelik yapılan çalışmalar araştırma yöntemleri açısından incelenmiştir. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri afet iletişiminin daha iyi anlaşılması açısından önemlidir. Aşağıda yer alan Tablo 3’te afet iletişimine yönelik yapılan çalışmaların araştırma yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3: Çalışmaların araştırma yaklaşımları

<i>Araştırma Yaklaşımı</i>	<i>Çalışma Sayısı</i>
<i>Kavramsal</i>	6
<i>Ampirik</i>	14

Kaynak: Ulusal Tez Merkezi, 2023; Dergipark, 2023.

Tablo 3’te sunulan veriler incelendiğinde, afet iletişimiyle ilgili yapılan çalışmaların 6’sının kavramsal ve 14’ünün ampirik çalışma olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, konuyla ilgili çalışmaların önemli bir kısmının saha çalışmalarına dayalı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, afet iletişimi konusunun çeşitli boyutlarıyla ele alındığı belirlenmiştir. Özellikle afet anında, kurumlar, yetkililer, bireyler ve afetzedeler arasındaki iletişimin ve koordinasyonun sağlanması, arama kurtarma operasyonlarının etkin bir şekilde yürütülmesi gibi konuların

literatürde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu çalışmalar, afet yönetimi süreçlerinin geliştirilmesi ve afet sonrası iyileşme süreçlerinin desteklenmesi açısından önemli katkılar sağlamaktadır.

Aşağıda çalışmada belirlenen 18 makalenin yayımlandığı dergilere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Burada çalışmaların daha çok hangi alanlardaki dergilerde yayımlandığına yönelik bilgilere ulaşmak amaçlanmıştır.

Tablo 4: Makalelerin yayımlandığı dergiler

Dergi Adı	Yayın Sayısı
<i>Beykoz Akademi Dergisi</i>	1
<i>Afet ve Risk Dergisi</i>	2
<i>Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i>	1
<i>Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi</i>	1
<i>Yeni Medya Dergisi</i>	2
<i>Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi</i>	1
<i>Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi</i>	1
<i>Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i>	1
<i>TRT Akademi</i>	3
<i>İletişim ve Diplomasi Dergisi</i>	1
<i>İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi</i>	1
<i>Intermedia International E- Journal</i>	1
<i>Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi</i>	1
<i>İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i>	1

Kaynak: Dergipark, 2023.

Tablo 4’e bakıldığında afet iletişimi konulu makalelerin en çok TRT Akademi dergisinde yayımlandığı görülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili genel anlamda sosyal bilimler alanındaki araştırmacıların ilgilendiği, özeldense daha çok iletişim bilimi disiplininde çalışan bilim insanları tarafından çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Aşağıda çalışmada belirlenen 18 makalenin yazar sayısına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5: Makalelerdeki yazar sayısına ilişkin bilgiler

Yazar Sayısı	Çalışma Sayısı
<i>Tek yazarlı</i>	10
<i>İki yazarlı</i>	6
<i>Üç yazarlı</i>	2
<i>Dört ve daha fazla yazarlı</i>	-

Kaynak: Dergipark, 2023.

Tablo 5’e bakıldığında afet iletişimi konulu yazılan makalelerin 10 tanesinin tek yazarlı, 6 tanesinin iki yazarlı ve 2 tanesinin tek yazarlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda afet iletişimi ile ilgili çalışmaların daha çok yazarların tek başlarına yaptıkları, bazı çalışmaların ise ortaklaşa yapıldığı görülmektedir. Yine çalışma kapsamında lisansüstü çalışmalar dikkate alındığında da bu çıkarımın desteklendiği görülmektedir.

Aşağıda çalışmada belirlenen 2 lisansüstü teze ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6: Tezlere ilişkin bilgiler

<i>Tez Düzeyi</i>	<i>Yayımlandığı Üniversite</i>	<i>Enstitü</i>	<i>Anabilim Dalı</i>	<i>Yazım Dili</i>
<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Gümüşhane Üniversitesi</i>	<i>Sosyal Bilimler Enstitüsü</i>	<i>Afet Yönetimi</i>	<i>Türkçe</i>
	<i>İzmir Ekonomi Üniversitesi</i>	<i>Lisansüstü Eğitim Enstitüsü</i>	<i>Pazarlama İletişimi ve Halkla İlişkiler</i>	<i>İngilizce</i>

Kaynak: Ulusal Tez Merkezi, 2023.

Tablo 6'ya bakıldığında afet iletişimi alanıyla ilgili iki yüksek lisans tezinin olduğu görülmektedir. İki farklı üniversitede üretilen tezlerin sosyal bilimler alanıyla ilişkili olduğu görülmekle birlikte, tezlerin birinin dilinin Türkçe diğerinin ise İngilizce olduğu görülmektedir. Hemen hemen her yıl ülkemizde doğa ya da insan kaynaklı afetlere maruz kaldığımız düşünüldüğünde ve afet sürecinde iletişimin önemine ilişkin uzman görüşleri değerlendirildiğinde afet iletişimiyle ilgili daha fazla lisansüstü çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Aşağıda çalışmalarda yer alan anahtar kelimeler ve kullanım sayılarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 7: Çalışmalarda yer alan anahtar kelimelere ilişkin bilgiler

Anahtar Kelimeler	Kullanım Sayısı
<i>Afet iletişimi</i>	12
<i>Sosyal medya</i>	10
<i>Twitter</i>	5
<i>Kriz iletişimi</i>	4
<i>Deprem</i>	4
<i>Afet yönetimi</i>	4
<i>Afet</i>	4
<i>Medya</i>	2
<i>İletişim</i>	2
<i>AFAD</i>	2
<i>Politik tüketim</i>	1
<i>Reklam kampanyaları</i>	1
<i>Sinema</i>	1
<i>Toplumsal hafıza</i>	1
<i>Afetler</i>	1
<i>Geleneksel medya</i>	1
<i>Toplum</i>	1
<i>Afetzedelerle iletişim</i>	1
<i>Afet ve dijital medya</i>	1
<i>Kamu kurumları</i>	1
<i>Kamusal halkla ilişkiler</i>	1
<i>Kriz</i>	1
<i>KUS teorisi</i>	1
<i>Paydaş</i>	1
<i>Ağ analizi</i>	1
<i>İletişim teknolojileri</i>	1
<i>Hiperyerel medya</i>	1
<i>Whatsapp</i>	1
<i>İçerik analizi</i>	1
<i>Duygu analizi</i>	1
<i>AHBAP</i>	1
<i>Afetlerde iletişim</i>	1
<i>Etik</i>	1
<i>İzmir Seferihisar Depremi</i>	1
<i>Dijital iletişim</i>	1
<i>AFAD acil</i>	1
<i>Mobil uygulama</i>	1
<i>6 Şubat Depremi</i>	1
<i>Gündemdeki konular</i>	1
<i>Halkla ilişkiler</i>	1
<i>Kahramanmaraş</i>	1

Kaynak: Ulusal Tez Merkezi, 2023; Dergipark, 2023.

Tablo 7’de görüldüğü üzere çalışmalarda yer alan anahtar kelimeler incelendiğinde 12 kez afet iletişimi kelimesinin kullanıldığı, 10 kez sosyal medya, 5 kez Twitter, 4’er kez kriz iletişimi, deprem, afet yönetimi ve afet kelimelerinin kullanıldığı, 2’şer kez medya, iletişim ve AFAD kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmalarda yine birer kez kullanılan çok sayıda anahtar kelimelerin olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeler incelendiğinde belirlenen kısıtlar dahilinde ele alınan çalışmaların afetlerde iletişim boyutu bağlamında sosyal ağlar

üzerinden gerçekleştirilen iletişim üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Yine çalışmalarda afet kavramı içerisinde daha çok deprem üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Aslında bu sonucun çalışmaların yapıldığı tarihle paralellik gösterdiği ve çalışmaların daha çok 6 Şubat 2023 depremleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Çalışmada, Türkiye’de afet iletişimi ile ilgili yapılan çalışmalar araştırma yöntemlerinden bibliyometrik analiz tekniği ile ULAKBİM ve YÖKTEZ veri tabanı üzerinden incelenmiştir. Araştırma sonucunda afet iletişimine yönelik olarak toplam on sekiz makale, iki yüksek lisans tezi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında doktora tezine rastlanmamıştır.

Afet iletişimi konusunda ilk çalışmanın Tuğba Karahisar tarafından 2016 yılında “Olası Bir Depremde Koordinasyonun Sağlanması ve Sosyal Medyanın Rolü” başlığı ile Beykoz Akademi Dergisinde yayımlandığı tespit edilmiştir. İlk lisansüstü çalışmasının ise Merve Çanakçı tarafından 2020 yılında “Afet ve Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın Kullanımı ve Rolü: Twitter Örneği” başlığı ile Gümüşhane Üniversitesinde yayımlandığı belirlenmiştir.

Çalışmalardaki sayfa sayılarına bakıldığında, çalışmaların yarısının 16 ila 30 sayfa arasında olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, araştırma yaklaşımlarının incelenmesiyle, çalışmaların çoğunun ampirik çalışmalar olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan 18 makalenin çeşitli dergilerde yayımlandığı ve bu dergilerin genellikle sosyal bilimler alanında olduğu belirlenmiştir. Yazar sayılarına dikkat edildiğinde ise, çalışmaların çoğunun tek yazarlı ya da iki yazarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kısıtları çerçevesinde ulaşılan iki yüksek lisans tezinin, “afet yönetimi”, “pazarlama iletişimi ve halkla ilişkiler” alanlarında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. İncelenen anahtar kelimeler arasında, en sık kullanılan üç anahtar kelimenin sırasıyla "afet iletişimi", "sosyal medya" ve "Twitter" olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, çalışmalarda genellikle afet sonrası iletişime odaklanıldığı, özellikle deprem afetleriyle ilişkilendirildiği ve bu sebeple çalışmaların büyük çoğunluğunun 2023 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca, çalışmalarda sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilen iletişime yoğunlaştığı da belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de afet iletişimine yönelik çalışmaların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle bu konuda hazırlanmış bir doktora tezinin olmaması konunun kapsamlı bir şekilde araştırılmadığının kanıtıdır. Farklı konu alanlarıyla ilişkilendirilerek afet iletişimiyle ilgili yeni çalışmaların yapılması literatüre zenginlik kazandıracaktır. Yine yapılacak çalışmaların politika yapıcılara, yetkililere, sivil toplum kuruluşlarına, halka, medyaya ve afetzedelere yol gösterir nitelikte olması çalışmaların toplumsal faydasını artıracaktır.

Kaynakça

Akın, M. H. (2021). Sağlık turizmi alanyazının bibliyometrik analizi (2015-2020). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 2026-2036. <https://doi.org/10.33206/mjss.882655>

Boztepe Taşkıran, H. (2023). Afet iletişimi nedir, ne değildir?. *Yeni Medya*, 0(14), 359-363.

- Chiu, W. T. & Ho, Y. S. (2007). Bibliometric analysis of tsunami research. *Scientometrics*, 73(1), 3-17. <https://doi.org/10.1007/s11192-005-1523-1>
- Cömert Baechler, N. (2018, Mayıs, 4-6). *Afet risk ve zarar azaltmada iletişim stratejisinin rolü* [Sözlü sunum]. In 2nd International Symposium on Natural Hazards and Disaster Management, Sakarya, Türkiye.
- Çakır, E. ve Artun, A. A. (2020). Türkiye'den afete dirençli toplum ve afet eğitimi. M. Yaman, E. Çakır (Eds.), *Farklı boyutlarını afet yönetimi* (1. Baskı, ss. 63-82). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- DergiPark (2023). TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark Akademik, <https://dergipark.org.tr/tr/> adresinden 25 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Dwinarko. & Putri, E. R. (2022). Crisis management of disaster communication in mitigation of Covid-19 Pandemic in Indonesia. *Journal of Social and Political Sciences*, 5(2), 1-11. <https://doi.org/10.31014/aior.1991.05.02.342>
- Ellegaard, O. & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105, 1809-1831. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1645-z>
- Ergül Güvendi, N. (2022). Seçmen davranışları konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 65-71. <https://doi.org/10.46482/ebyuifbdergi.1085889>
- Ergül Güvendi, N. (2023). Türkiye’de iletişim sosyolojisi alanında yapılan çalışmaların tematik analizi. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 24-35. <https://doi.org/10.55089/yyuvasad.1263661>
- Gül, H. ve Beyşenova, A. (2019). Türkiye’de liderlik özellikleri ile ilgili yazılan tezlerin içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi (JEAS)*, 20(1), 438-446. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2020-3601-10>
- Jayasekara, P. K. (2019). Role of Facebook as a disaster communication media. *International Journal of Emergency Services*, 8(2), 191-204. <https://doi.org/10.1108/IJES-04-2018-0024>
- Koç Akgül, S. (2021). *Afet odaklı iletişim* (1. Baskı). Hiperyayın.
- Lestari, P., Ritonga, R., Ruliana, P., & Br Barus, C. C. (2020). Disaster communication uses field training exercise simulation as an important aspect of disaster risk reduction. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 36(1), 166-186.
- Moorthy, R., Benny, G., & Gill, S. S. (2018). Disaster communication in managing vulnerabilities. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 34(2), 51-66. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2018-3402-04>
- Perdana, D. D., Adhrianti, L., & Budiman, D. A. (2022). Disaster communication through social media as a means of information and education for Bengkulu Communities. *Ultimacomm: Jurnal Ilmu Komunikasi*, 14(2), 206-218. <https://doi.org/10.31937/ultimacomm.v15i1.2535>
- Sığrı, Ü. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri* (1. Baskı). Beta Yayıncılık.

- Tekin, G. ve Yazgan, J. (2020). Afet yönetim sürecinde medyanın rolü. *The Journal of Social Sciences*, 19(19), 367-374. <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.3993>
- Temizkan, P., Çiçek, D. ve Özdemir, C. (2015). Sağlık turizmi konusunda yayınlanan makalelerin bibliyometrik profili. *Journal of Human Sciences*, 12(2), 394-415. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i2.387>
- The National Institute of Disaster Management (2023), <https://nidm.gov.in> adresinden 15 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ulusal Tez Merkezi (2023). Yüksek Öğrenim Kurumu Ulusal Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden 20 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- Wang, X., Xu, Z., & Škare, M. (2020). A bibliometric analysis of Economic Research-Ekonomska Istraživanja (2007–2019). *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 33(1), 865-886. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1737558>
- Yaman, M. ve Çakır, E. (2023). Afet yönetiminin kavramsal çerçevesi. H. Şengün, Ö. Özgür, & M. Yaman (Eds.), *Afet yönetimi ve politikaları* (1. Baskı, ss. 3–27). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. (2023). Afetlerde dijital iletişim ve acil çağrı uygulamalarının kullanılabilirliği üzerine bir inceleme: AFAD acil çağrı. *TRT Akademi*, 8(18), 552-573. <https://doi.org/10.37679/trta.1273910>

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

A Review on The Organizational Structure of Metropolitan Municipalities in The Context Of Disaster Management

Ozan YETKİN¹

ÖNE ÇIKANLAR	<ul style="list-style-type: none">Bu çalışmada büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı, afet yönetimi bağlamında incelenmiştir.Kahramanmaraş depremlerinin ardından büyükşehir belediyelerinde "afet işleri daire başkanlığı" adında birimler kurulmaya başlamıştır.Afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyeleri, teşkilat yapısı açısından henüz yeterli bir seviyeye ulaşamamıştır.
HIGHLIGHTS	<ul style="list-style-type: none">In this study, the organizational structure of metropolitan municipalities is analyzed in the context of disaster management.After the Kahramanmaraş earthquakes, units called "disaster affairs departments" started to be established in metropolitan municipalities.In the context of disaster management, metropolitan municipalities have not yet reached a sufficient level in terms of organizational structure.
ÖZ	6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremler, Türkiye’de afet yönetiminin ve bu konuda yerel yönetimlerin rolünün ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Öncelikle “yerel” bir olgu olarak ortaya çıkan afetlerin yönetilmesi konusunda yerel yönetimlere önemli görev, yetki ve sorumluluklar düşmektedir. Afet öncesi, anı ve sonrasında yürütülecek olan kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için güçlü bir teşkilat yapısına sahip olmak son derece önemlidir. Türk kamu yönetimi sisteminde başat yerel yönetim birimlerinden biri olarak nitelendirilebilecek büyükşehir belediyeleri, il mülkî sınırının tamamından sorumlu olup, bu özelliğiyle afet yönetimi konusunda önemli bir yönetim birimidir. Çalışma kapsamında Türkiye’de afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı, resmî internet siteleri ile 2022 ve 2023 yıllarına ait teşkilat yapısına ilişkin bilgiler içeren 2023 ve 2024 yılı performans programları üzerinden incelenmiştir. Kahramanmaraş depremlerinin ardından büyükşehir belediyelerinde “afet işleri daire başkanlığı” adında birimlerin kurulmaya başlandığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısının mevcut durumu incelenmiş, sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.
ANAHTAR KELİMELEER	
Afet Yönetimi	
Yerel Yönetimler	
Büyükşehir Belediyeleri	
Teşkilat Yapısı	
ABSTRACT	The earthquakes that occurred on February 6, 2023, centered in Kahramanmaraş, once again showed how important disaster management and the role of local governments in this regard are in Türkiye. First, local governments have important duties, powers and responsibilities in managing disasters that occur as a "local" phenomenon. It is extremely important to have a strong organizational structure to effectively and efficiently implement public services before, during and after the disaster. Metropolitan municipalities, which can be described as one of the dominant local government units in the Turkish public administration system, are responsible for the entire provincial civil border and, with this feature, are an important administrative unit in disaster management. Within the scope of the study, the organizational structure of metropolitan municipalities in the context of disaster management in Türkiye was examined through their official websites and 2023 and 2024 performance programs containing information on the organizational structure of 2022 and 2023. It was determined that following the Kahramanmaraş earthquakes, units called "head offices of disaster affairs" began to be established in metropolitan municipalities. In this context, the current situation of the organizational structure in the context of disaster management in metropolitan municipalities was examined, problems were identified and solution suggestions were developed.
KEYWORDS	
Disaster Management	
Local Government	
Metropolitan Municipality	
Organizational Structure	
Atf (Citation): Ozan, Y. (2024). Afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı üzerinden bir inceleme, <i>Urban 21 Journal</i> , 2(1), 24-41	

¹ (Sorumlu Yazar) Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, ozan.yetkin@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9070-9408

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve bölgedeki 11 ili etkileyen depremler, Türkiye’de afet yönetiminin önemini ve bu konuda yaşanan sorunları bir kez daha göstermiştir. Bütünleşik afet yönetimi yaklaşımı, afet yönetiminde yerel yönetimlerin rolü ile bu süreçte devlet ve yerel yönetimlerin birer paydaş olarak iş birliği ve koordinasyon içerisinde olması gibi hususlarda yaşanan eksiklikler Kahramanmaraş’ta yaşanan depremlerin yarattığı zararın bu denli büyük olmasının sebepleri arasında ifade edilebilir. Bu hususta yapılacak akademik çalışmalarla sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi son derece önemlidir.

Doğal ya da teknoloji/insan kaynaklı olmak üzere temelde iki türe ayrılabilir olan afetler insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlığın ortaya çıkışından önce de deprem, yangın, volkanik patlamalar veya çığ gibi doğal olaylar yaşanmakla birlikte, bunların afet olarak nitelendirilmesi insanlığın ortaya çıkışıyla başlamaktadır. İnsanlığın ortaya çıkışından önce jeofizik olaylar olarak tanımlanabilecek bu doğal gelişmeler, insanlığın ortaya çıkışı ve insanlık üzerinde etki yaratmasıyla birlikte afet olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Alcantara Ayala, 2002, s. 107-108).

“Beklenmesi muhtemel bir beklenmeyen yönetimi” (Önder, 2023, s. 139) olarak nitelendirilebilecek afet yönetimindeki modern yaklaşım risk ve kriz yönetimi olmak üzere iki ana süreci kapsamaktadır. Risk yönetimi aşaması kendi içinde “risk ve zarar azaltma” ile “hazırlık”; kriz yönetimi ise “müdahale” ve “iyileştirme” şeklinde aşamalara ayrılmaktadır. Özellikle afet ortaya çıkmadan önceki süreci ifade eden risk yönetimi aşaması, afetlerin mümkün olduğunca önlenmesi ve olası zararlarının en aza indirilebilmesi için önemlidir. Ayrıca bu süreçlere merkezi yönetim, yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve halkın katılımını içerecek şekilde bir iş birliği ve koordinasyon ekseninde yaklaşılmaktadır.

Afet konusundaki genel eğilim, afetin etkisinin önce yerelde hissedildiği yönündedir. Gerçekten de afetler, öncelikli olarak meydana geldiği yerel coğrafyayı etkilemekte, afetin büyüklüğüne göre bu etki ulusal ve uluslararası düzleme de yayılabilmektedir (Şahin, 2021, s. 243). Afetlerin yerelliği vurgusundan hareketle, yerel coğrafyayı en iyi tanıyan ve o coğrafyaya en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimlerin (özellikle belediyelerin) önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Ülkelerin yönetim sistemi, yerel yönetim yaklaşımı ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilere bakış açısına göre farklılaşmakla birlikte, yerel yönetimler hemen hemen her ülkede afet yönetimi konusunda az ya da çok görev, yetki ve sorumluluklar üstlenmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’de büyükşehir belediyeleri açısından afet yönetimi konusu üzerine bir inceleme yapılmıştır. Çalışma, büyükşehir belediyeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında büyükşehir belediyelerinin güncel internet siteleri ile 2023 ve 2024 yıllarına ilişkin performans programları analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, büyükşehir belediyelerinde Kahramanmaraş depremlerine kadar olan süreçte afet yönetimi konusunda

teşkilat yapısı açısından yetersiz kaldığı, ancak depremlerin ardından doğrudan afet yönetimiyle ilgilenecek birimlerin kurulduğu görülmüştür. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi konusundaki mevcut teşkilat yapıları analiz edilmiş, sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. İlk olarak afet yönetiminin kavramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Daha sonra büyükşehir belediyelerinin afet yönetimindeki rolü, görev, yetki ve sorumlulukları incelenecektir. Son olarak büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ve yukarıda belirtilen yıllara ilişkin performans programları incelenerek, afet yönetimi bağlamında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı analiz edilecektir.

1. Afet Yönetiminin Kavramsal Çerçevesi

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanan “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü”ne göre afet, *“toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay”* şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2014, s. 23). Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi (UNISDR) tarafından yapılan bir tanımlamada ise *“etkilenen topluluğun veya toplumun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma yeteneğini aşan, yaygın insani, maddi, ekonomik veya çevresel kayıpları ve etkileri içeren bir topluluğun veya bir toplumun işleyişinde ciddi bir aksama”* şeklinde ifade edilmektedir (UNISDR, 2009, s. 9). Bir doğal olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçlar “afet” olarak nitelendirilmektedir (Carr, 1932, s. 211).

Tanımlardan hareketle afetlerin “doğal” veya “teknoloji/insan kaynaklı” olmak üzere ikiye ayrıldığı söylenebilir. Kamuoyunda “afet” denildiğinde ilk akla gelen deprem, sel, heyelan, çığ veya kuraklık gibi olaylar doğal afetler olarak nitelendirilmektedir. Teknoloji/insan kaynaklı afetler ise yangın, patlama, radyasyon veya kazalar şeklinde örneklendirilebilir. Türkiye, yukarıda belirtilen doğal ya da teknoloji/insan kaynaklı afetlerin hepsiyle karşılaşma riskine sahip bir ülkedir. Bu afetler zaman zaman ülkemizde meydana gelmekte; bazen can ve mal kaybı çok düşük olduğu gibi, 17 Ağustos 1999 veya 6 Şubat 2023 tarihlerinde meydana gelen depremlerde olduğu gibi, bazen çok ciddi boyutlarda can ve mal kaybını beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle Türkiye’nin kaçınılmaz bir gerçeği olan afetin yönetilmesi, oldukça önemlidir.

Türkiye’de 17 Ağustos 1999’da yaşanan deprem, afet yönetimine bakış açısında ve afet yönetimi politikalarının gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu döneme kadar gerek toplumda gerekse yönetim/siyaset mekanizmasında afetlere karşı bakış açısı “öngörülemez, kaçınılmaz ve engellenemez” olduğu yönündedir. Ancak 2000’li yıllarla birlikte teknoloji alanında ve yönetim yaklaşımında meydana gelen gelişmelerle birlikte afetlerin engellenemese bile yönetilebilir olduğu ve iyi örgütlenmiş kurumsal yapılar ve geliştirilecek önleyici tedbirlerle etkisinin azaltılabileceği yönünde bir bakış açısı gelişmeye başlamıştır.

Afetlerin yerelden başlayarak ulusal ve uluslararası boyuttaki etkileri göz önünde bulundurulmuş, yapılan çalışmalarla farklı boyutlardan afet konusuna yaklaşılmış ve afetler “öncesi, sırası ve sonrası” ile bütüncül bir model çerçevesinde ele alınmaya başlamıştır.

Afet yönetimini, afetin tüm süreçlerini kapsayacak şekilde ele alan yaklaşıma literatürde “bütünlük afet yönetimi” adı verilmektedir. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü’nde “afetlerle baş edebilen, dayanıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak için tüm tehlikeleri dikkate alan, afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen bir yönetim süreci” olarak tanımlanan bütünlük afet yönetimi (AFAD, 2014, s. 51), afetin meydana gelmesinden sonra ortaya çıkabilecek muhtemel zararları önlemek ya da en aza indirebilmek amacıyla tehlike ve riskleri önceden belirleme, önlem alma, afet sırasında etkin müdahale ve eşgüdümün sağlanması ile afetten sonra yapılacak iyileştirme çalışmalarını bütüncül bir şekilde ele alan bir yaklaşım olarak yaygın biçimde kabul görmektedir. Bu kapsamda modern afet yönetimi, zincirin halkaları gibi birbirine bağlı dört önemli aşamadan oluşmaktadır. Afet öncesi süreci ifade eden “risk ve zarar azaltma” ile “hazırlık” aşamaları “risk yönetimi” olarak adlandırılmaktadır. Afet anını kapsayan ve üçüncü aşama olan “müdahale” ile afet sonrası yapılacak çalışmaları kapsayan “iyileştirme” aşamaları ise “kriz yönetimi” olarak adlandırılmaktadır. “Ülke, bölge, kent veya yerleşme birimi ölçeğinde tehlike ve riskin belirlenmesi, analizi, riskin azaltılabilmesi için imkân, kaynak ve önceliklerin belirlenmesi, politika ve stratejik plan ve eylem planlarının hazırlanması ve yaşama geçirilmesi süreci” (AFAD, 2014, s. 30) olarak tanımlanan ve “risk yönetimi” adı verilen ilk iki aşamada “proaktif”, “kriz hâli şartları süresince uygulanan, durumu normale döndürmeyi amaçlayan geçici bir yönetim biçimi” (AFAD, 2014, s. 107) olarak tanımlanan ve “kriz yönetimi” adı verilen son iki aşamada ise “reaktif” bir yaklaşım benimsenmektedir (Yaman, 2021, s. 453; Yaman & Düger, 2017, s. 11). Modern afet yönetimi yaklaşımında kriz yönetiminden daha çok risk yönetimine odaklanılmakta, bu aşamada elde edilecek başarının kriz yönetimi anını da olumlu etkileyeceği kabul edilmektedir (AFAD, 2014, s. 7).

Bütünlük afet yönetimi yaklaşımı, afetin tüm süreçlerini kapsayan bir yaklaşım olduğu gibi süreçten etkilenen ya da sürece katkı sağlayabilecek olan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, özel sektörün ve vatandaşların katılımını da öngörmektedir (Yaman & Çakır, 2023, s. 15). Bu yönüyle bütünlük afet yönetimi yaklaşımı süreçten etkilenen tüm aktörlerin iş birliği ve koordinasyonunu savunmaktadır. Her bir aktörün afet sürecinin tüm aşamalarında üstlendiği farklı görev, yetki ve sorumluluklar bulunmaktadır.

Afet yönetimi konusunda dünya genelindeki eğilim, “afetlerin yerelliği” konusu üzerindedir. Gerçekten de afetler öncelikle yerel düzeyde etki göstermektedir. Afetin büyüklüğüne göre bu etkinin ulusal ve uluslararası boyutta bir tesiri de söz konusu olabilmektedir. Afetlerin yerelliği vurgusu, afet yönetimi konusunda yerel yönetimlerin önemini arttırmaktadır (Sunar, 2023, s.

204). Anayasal tanımıyla, “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) olan yerel yönetimler, vatandaşa ve afetin meydana geldiği bölgeye en yakın ve ilgili coğrafyayı en iyi tanıyan yönetim birimleri olmaları nedeniyle afetin yönetimi konusunda önem kazanmaktadır.

2. Büyükşehir Belediyelerinin Afet Yönetimindeki Rolü

Türkiye’de belediye, il özel idaresi ve köy olmak üzere üç temel yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Bunlar içerisinde belediyeler ikiye ayrılmakta, bu ayrıma bağlı olarak da iki farklı belediye modeli ile karşılaşmaktadır. Bir tarafta 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu kapsamında olan büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri, diğer tarafta ise 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında olan büyükşehir dışındaki belediyeler bulunmaktadır. Bu iki modelde belediyelerin yapısı, görev, yetki ve sorumlulukları birbirinden ayrılmaktadır. Çalışma kapsamında büyükşehir belediyeleri incelenecektir.

Büyükşehir belediyeleri, 5216 sayılı Kanunda “sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır. İlgili tanım gereği büyükşehir belediyeleri il mülkî sınırının tamamında kamu hizmeti yürüten kurumlardır. İlgili Kanunun 7. maddesinde büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Burada yer alan hükümler incelendiğinde büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin afet yönetimi konusu ile ilgili olarak şu görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004):

- Acil durum ve afet anında ve sonrasında ulaşım ağının kilitlenmemesi ve sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi önem arz eden bir husustur. Bu kapsamda ilgili Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında ulaşım ana planının yapılması ve uygulanması, afet yönetimi açısından büyükşehir belediyelerinin üstlendiği görev ve yetkiler arasında düşünülebilir.
- AFAD’ın iklimik afet türleri arasında tanımladığı kar (özellikle de aşırı kar) açısından bakıldığında 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında büyükşehir belediyelerinin karla mücadele faaliyetlerini yürütmekle görevlendirildiği görülmektedir. Bu yönüyle bütünleşik afet yönetimi bağlamında kriz yönetimi aşaması içinde yer alabilecek bir görev olarak düşünülmesi mümkündür.
- Acil durum ve afet anında müdahale edilmesi gereken bölgeden veri akışının sağlanması ve bilgi toplanması için teknolojik imkanlardan yararlanılarak kurulan coğrafi bilgi sistemleri de önem arz etmektedir. 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendiyle büyükşehir belediyelerine “coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurma” görev ve yetkisi verildiği görülmektedir.

- Acil durum ve afet yönetiminde öncelikle üzerinde durulan aşama “önleme”dir. Bir doğal afet türü olan sellere karşı önlem alınması adına büyükşehir belediyelerine derelerin ıslahını yapma görevi verilmiştir.
- 5216 sayılı Kanununun 7. maddesinin (u) bendi de afet yönetiminde büyükşehir belediyelerinin rolü açısından önem taşıyan hükümlerdendir. Buna göre; “il düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek” de büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri arasındadır.
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile “afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak” görev ve yetkisi büyükşehir ilçe belediyelerine verilmiştir. Bu konuda büyükşehir belediyelerine verilen görev ve yetki ise ilçe belediyelerinin talep etmesi halinde her türlü desteği sağlamaktır.

Yukarıda belirtilen görev, yetki ve sorumluluklar incelendiğinde, büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyelerinin afet yönetimi bağlamında önemli roller üstlendiği söylenebilir. Afetlere hazırlık ve dirençli toplum oluşturma açısından büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyelerine önemli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

5216 sayılı Kanunun, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerini afetin planlanması ve yönetilmesi konusunda ana aktör olarak görmesine karşılık, merkezi düzeyde yapılan çalışmalarda ve hazırlanan planlarda ilgili yerel yönetim birimlerine daha tali roller verildiği görülmektedir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) örnek olarak verilebilir. Bu planda yerel yönetimlerin yardımcı ve destek kuruluş olarak nitelendirildiği, ana aktörler arasında yer almadığı görülmektedir. 14 Eylül 2022 tarihli ve 6053 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe giren Türkiye Afet Müdahale Planında yerel yönetimler, oluşturulan 25 çalışma grubunun 8 tanesinde yer almakta, bu çalışma gruplarının tamamında “destek çözüm ortağı” olarak nitelendirilmektedirler (AFAD, 2022, s. 35-53). Yerel yönetimlere ilişkin mevzuatta afet yönetimi konusunda önemli yetkileri olan belediyeler, TAMP kapsamında daha tali bir rol üstlenmiştir. Bu yönüyle TAMP ve yerel yönetim mevzuatı arasında afet yönetimi konusundaki görev, yetki ve sorumluluklar açısından bir yetki karmaşası olduğu söylenebilir.

Öncelikle yerel bir olgu olarak karşımıza çıkan afet konusunda yerel yönetimlerin planlama, örgütlenme, yönetim ve denetim gibi görev, yetki ve sorumlulukları açısından hizmet alanına giren yerleşim yerlerinde afet risklerin belirlenmesi, önlenmesi, planlanması ve azaltılması gibi süreçlerde önemli birimler olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir (Tezgider, 2008, s. 214). UNISDR tarafından yapılan bir çalışmada yerel yönetimlerin afet riskinin azaltılması sürecinde üstlendiği dört önemli rol özellikle vurgulanmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir (UNISDR, 2010):

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Afet riskinin azaltılmasını teşvik, tehlikeler için çok katmanlı ve paydaşlı bir platformun koordinasyonu ve sürdürülebilir hale getirilmesinde rol oynamak
- Yerel halkı ve vatandaşları afet riskini azaltma faaliyetlerine yönlendirmek
- Kurumsal kapasitelerini geliştirmek ve afet riskini azaltmaya dönük uygulamalar geliştirmek
- Afet riskini azaltmak için kapsamı genişletilebilir yenilikçi araç ve teknikler geliştirerek uygulamak.

Modern afet yönetimi yaklaşımında risk yönetimi önem kazansa da Türkiye’de henüz bu doğrultuda yeterli bir gelişim gösterildiğini söylemek güçtür. Türkiye’de kriz yönetimi aşaması daha çok önemsenmekte, risk yönetimine gereken önem verilmediği gibi bu konuda yapılan çalışmalar da yetersiz kalmaktadır. Özellikle de mevzuat ile risk yönetimi aşamasında yerel yönetimlere geniş görev ve yetki alanı bırakılmış olsa da belediyeler kaynak sorunu, bütünleşik afet yönetiminin özümsememesi, liyakat ve taklitçilik gibi sorunları aşamadığından bu konuda yeterli bir gelişim gösterememektedir. Bu sorunların ortadan kalkması ve yerel yönetimlerin risk yönetimi alanında görev ve yetkilerini etkin ve verimli bir şekilde kullanması ile birlikte afetler önlemese de zararlarını en aza indirebilmek mümkün gözükmemektedir (Küçükşen ve Yetkin, s. 150). Bu noktada yukarıda sayılan sorunların çözümü kadar, afet yönetimi bağlamında yerel yönetimlerin teşkilat yapısının da gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın bir sonraki bölümünde 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı, afet yönetimi bağlamında incelenerek birtakım tespitlerde bulunulmaya çalışılacaktır.

3. Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı

Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısına ilişkin düzenlemeler 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 21. maddesinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununda, belediye teşkilatına ilişkin kurulması zorunlu birimler öngörülmüşken, 5216 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyesi teşkilatında kurulması zorunlu birimlere yer verilmemiş, bunun yerine büyükşehir belediye teşkilatının norm kadro esaslarına uygun olarak “genel sekreterlik, daire başkanlığı ve müdürlük” şeklinde örgütleneceği belirtilmiştir. Buradan hareketle çalışmada 30 büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı incelenmiş ve bu kapsamda büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi konusunda örgütlenme açısından ne durumda olduğu analiz edilmiştir. İlgili konu hakkında bulgulara ulaşabilmek için büyükşehir belediyelerinin resmî internet sitelerinde yer alan teşkilat şemaları ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelendiğinde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerin önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Nitekim bu depremlere kadar hiçbir büyükşehir belediyesinde doğrudan afet işleri ile ilgilenen ve bu isimle kurulan daire başkanlıkları bulunmamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin 2022 yılına ilişkin teşkilat yapılarını gösteren 2023 yılı performans programları incelendiğinde, 20 büyükşehir belediyesinde “itfaiye daire başkanlığı” dışında afet

yönetimiyle ilişkilendirilebilecek bir daire başkanlığı tespit edilmemiştir. Geri kalan 10 büyükşehir belediyesinde ise “İtfaiye daire başkanlığı” dışında “İmar ve Şehircilik daire başkanlığı”, “deprem risk yönetimi ve kentsel iyileştirme daire başkanlığı”, “etüt ve projeler daire başkanlığı” ve “kent estetiği daire başkanlığı” gibi birimler aracılığıyla ya daire başkanlığı düzeyinde ya da bunların altında şube müdürlüğü düzeyinde afet yönetiminin örgütlendiği tespit edilmiştir. Aynı büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 yılına ilişkin teşkilat yapıları hakkında bilgi veren 2024 yılı performans programları incelendiğinde ise 2023 yılı içerisinde 30 büyükşehir belediyesinden 20 tanesinde “afet işleri” ile ilgili daire başkanlığı kurulduğu görülmüştür. Teşkilat yapısı içerisinde ilgili daire başkanlığını kuran büyükşehir belediyeleri; Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Manisa, Mardin, Mersin, Ordu, Sakarya ve Şanlıurfa’dır. Bunlar içerisinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesinde Nurdağı ve İslahiye ilçeleri için ayrı ayrı “afet sonrası iyileştirme daire başkanlığı” kurulmuştur. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde “afet işleri ve göç hizmetleri daire başkanlığı” şeklinde kurulan ilgili birim, geri kalan 18 büyükşehir belediyesinde ise “afet işleri daire başkanlığı” adıyla kurulmuştur. Bunların tamamı 2023 yılında kurulmuş olup, önceki senelerde büyükşehir belediyelerinin hiçbirinde “afet işleri” adıyla kurulmuş bir daire başkanlığı bulunmamaktadır. Afet yönetimi bağlamında 2022 ve 2023 yıllarında büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısına ilişkin bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de paylaşılmıştır.

Tablo 1: Büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısı (2022)

Durum	Büyükşehir Belediye Sayısı
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında afet yönetimi konusunda herhangi bir daire başkanlığı yok</i>	20
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı” birimi var</i>	7
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “İmar ve Şehircilik”, “Etüt ve Projeler” ve “Kent Estetiği” isimleriyle daire başkanlıkları mevcut olup, bu daire başkanlıkları altında afet yönetimi ile ilişkilendirilebilecek şube müdürlükleri var</i>	3

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2: Büyükşehir belediyelerinde afet yönetimi bağlamında teşkilat yapısı (2023)

Durum	Büyükşehir Belediye Sayısı
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında afet yönetimi konusunda herhangi bir daire başkanlığı yok</i>	8
<i>İtfaiye Daire Başkanlığı dışında “Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı” birimi var</i>	2
<i>Afet İşleri Daire Başkanlığı var</i>	20

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablolarda paylaşılan bilgilerden hareketle büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısında afet yönetimi bağlamında bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Ancak yaşanan bu dönüşümün henüz tamamlanmadığı söylenebilir. “Afet İşleri Daire Başkanlığı” adıyla birimlerin

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

kurulmasına karşılık, bazı büyükşehir belediyelerinde henüz bu daire başkanlıklarının alt birimlerinin kurulmadığı tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda ilgili daire başkanlığını kuran 20 büyükşehir belediyesinden 5 tanesinin, henüz alt birimleri (şube müdürlükleri) kurmadığı tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Teşkilat yapısı açısından büyükşehir belediyelerinde afet işleri daire başkanlıkları

<i>Durum</i>	<i>Büyükşehir Belediye Sayısı</i>
<i>Daire başkanlığı içerisinde şube müdürlükleri oluşturulmuş</i>	15
<i>Daire başkanlığı içerisinde şube müdürlükleri oluşturulmamış</i>	5

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Hem daire başkanlığını kuran hem de alt birimleri oluşturan büyükşehir belediyeleri incelendiğinde ise bu daire başkanlıklarının örgütlenme modeli açısından bir standarttan bahsetmek güçtür. Her büyükşehir belediyesinde farklı alt birimler kurulmuştur. Kurulan birimlerde standardın sağlanması, risk ve kriz yönetimi aşamaları için ayrı ayrı birimlerin oluşturulması son derece önemlidir. Tablo 4’te “afet işleri daire başkanlığı” altında oluşturulan alt birimlerin isimleri ve bu isimle kaç büyükşehir belediyesinde birim olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre afet işleri daire başkanlığı altında alt birimleri oluşturan 15 büyükşehir belediyesinde farklı isimlerde 22 ayrı alt birim oluşturulduğu görülmektedir. Bunların büyük çoğunluğu şube müdürlüğü biçimindedir. En çok tekrarlanan şube müdürlüğü “Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü” olup, 6 büyükşehir belediyesinde ilgili daire başkanlığı altında bu şube müdürlüğünün kurulduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Afet işleri daire başkanlığı altında kurulan birimlerin isimleri ve dağılımı

<i>Birim</i>	<i>Büyükşehir Belediye Sayısı</i>
<i>Afet Eğitimleri Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Afet İşleri Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Afet Koordinasyon Merkezi Şube Müdürlüğü</i>	<i>6/15</i>
<i>Afet Planlama ve Risk Yönetimi Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>
<i>Afet Risk Yönetimi, Hazırlığı ve Lojistik Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Afet ve Risk Yönetimi Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>
<i>Afete Hazırlık Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Afetlere Müdahale Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>
<i>Afetleri Önleme Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Deprem ve Zemin İnceleme Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>
<i>İdari İşler Şefliği</i>	<i>1/15</i>
<i>İdari Mali İşler Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>
<i>Kentsel dönüşüm Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Kentsel Projeler Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Koordinasyon ve İyileştirme Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Malzeme Temini ve Lojistik Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Risk Azaltma Yönetimi ve Planlama Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Risk Belirleme ve Önlem Şube Müdürlüğü</i>	<i>1/15</i>
<i>Sivil Savunma Hizmetleri Birimi</i>	<i>1/15</i>
<i>Sivil Savunma Uzmanlığı</i>	<i>3/15</i>
<i>Teknik İşler Şube Müdürlüğü</i>	<i>2/15</i>

Kaynak: Büyükşehir belediyelerinin resmî web siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sonuç

Yerel halka en yakın ve o coğrafyayı en iyi tanıyan yönetim birimleri olarak yerel yönetimlerin afet yönetimi konusunda önemli görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Afet yönetimine ilişkin kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve politikaların başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için teşkilat yapıları son derece önemlidir. Afet yönetimi bağlamında birimlerin kurulması, bu birimlerin afet yönetiminin tüm süreçlerini kapsayacak şekilde örgütlenmesi ve ilgili birimlerde nitelikli yönetici ve personelin istihdam edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmada büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapısı afet yönetimi bağlamında incelenmiştir.

30 büyükşehir belediyesinin resmî internet siteleri ile 2023 ve 2024 yılı performans programları üzerinden yapılan inceleme sonucunda, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremlerin, afet yönetimi ile ilişkili birimlerin kurulması yolunda önemli bir dönüm noktası olduğu tespit edilmiştir. Nitekim 2022 yılında hiçbir büyükşehir belediyesinde afet yönetimi adıyla kurulmuş bir daire başkanlığı bulunmazken, 2023 yılında 20 büyükşehir belediyesinde doğrudan afet işleriyle ilgilenen daire başkanlıklarının kurulduğu görülmüştür. Kurulan daire başkanlıkları incelendiğinde bazılarının henüz örgütlenme sürecini tamamlamadığı ve alt

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

birimlerinin oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Örgütlenme sürecinde belli bir aşama kateden ve alt birimleri kuran büyükşehir belediyeleri incelendiğinde ise afet yönetimi bağlamında standart bir teşkilat yapısının olmadığı tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgulardan hareketle 6 Şubat 2023 tarihindeki depremlerden sonra büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi açısından yeni birimler oluşturma yönünde harekete geçtiği söylenebilir.

Çalışma kapsamında ulaşılan bulgulardan hareketle, öncelikli olarak tüm büyükşehir belediyelerinde “afet işleri daire başkanlığı” adıyla birimlerin kurulması sağlanmalıdır. Bu birimler için bir standart belirlenmeli, afet yönetiminin tüm aşamaları için ayrı ayrı birimler kurulması sağlanmalıdır. Bu kapsamda “risk yönetimi şube müdürlüğü”, “kriz yönetimi şube müdürlüğü” ile kamu kurum ve kuruluşları ile “afet eğitim şube müdürlüğü” gibi alt birimler oluşturulabilir. Bu birimlerde istihdam edilecek daire başkanı, şube müdürü ve diğer personelin “afet yönetimi” alanında eğitim almış olması ve bu alanın uzmanı olması sağlanmalıdır. Oluşturulacak bu birimin üst yönetici olan afet işleri daire başkanının, il afet ve acil durum koordinasyon kurulunun doğal üyesi haline getirilmesi de yerel düzeyde belediyeler ile kamu ve özel sektördeki diğer aktörlerle iş birliği ve koordinasyonun gelişimi açısından katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Adana Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/performansprogrami_v/files/abb-performans-programi-2023.pdf adresinden alındı
- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Adana Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/performansprogrami_v/files/abb2024yiliperformans-programii.pdf adresinden alındı
- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimlerimiz*. <https://www.adana.bel.tr/tr/birimlerimiz> adresinden alındı
- AFAD. (2014). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- AFAD. (2022). *Türkiye afet müdahale planı (TAMP)*. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Alcantara Ayala, I. (2002). Geomorphology, natural hazards, vulnerability and prevention of natural disasters in developing countries. *Geomorphology*, 47(2-4), s. 107-124.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Ankara Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. <https://s.ankara.bel.tr/files/2023/01/10/13d73f967d3330491475f2dedc5f9c02.pdf> adresinden alındı
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Ankara Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://s.ankara.bel.tr/files/2024/01/26/ea7b8725589f74237eba1e5dc3079c90.pdf> adresinden alındı

- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (tarih yok). *Teşkilat şeması*. <https://www.ankara.bel.tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Antalya Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/2023-YILI-PERFORMANS-PROGRAMI-WEB.pdf> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Antalya Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/2024-YILI-PERFORMANS-PROGRAMI-WEB.pdf> adresinden alındı
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (12.11.2023). *Kurumsal yapı*. <https://www.antalya.bel.tr/Kurumsal/Kurumsal-Yapi> adresinden alındı
- Avaner, T., & Fedai, R. (2020). Türkiye'de afet yönetiminde kurumsal yapılanma. M. Yaman, & E. Çakır içinde, *Farklı boyutlarıyla afet yönetimi* (s. 25-44). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Aydın Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://aydin.bel.tr/Content/images/kurumsal/Performans%20Program%C4%B1/2023%20PERFORMANS%20PROGRAMI.pdf> adresinden alındı
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Aydın Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://aydin.bel.tr/Content/files/Raporlar/BUYUKSEHIR_PERFORMANS_KITABI_2024_.pdf adresinden alındı
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal yapı*. <https://aydin.bel.tr/detail/4353/kurumsal-yapi> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://cmsapi.balikesir.bel.tr//Media/Dokumanlar/Performans-Program%C4%B1/BBB%20Performans%20Program%C4%B1%202023.pdf> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://cmsapi.balikesir.bel.tr//Media/Dokumanlar/Performans-Program%C4%B1/BBB%20Performans%20Program%C4%B1%202024.pdf> adresinden alındı
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.balikesir.bel.tr/organizasyon-semasi> adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2041 adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Bursa Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2703 adresinden alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari yapı*. <https://www.bursa.bel.tr/idari> adresinden alındı
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004, 10 Temmuz). T. C. Resmî Gazete (Sayı: 25531). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- Carr, L. J. (1932). Disaster and the sequence-pattern concept of social change. *American Journal of Sociology*, 38(2), s. 207-218.

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Denizli Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2023%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Denizli Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www2.denizli.bel.tr/userfiles/file/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.denizli.bel.tr/organizasyonsemasi/> adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.diyarbakir.bel.tr/filespap/performans_programi/2023_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.diyarbakir.bel.tr/filespap/performans_programi/2024_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://www.diyarbakir.bel.tr/kurumsal/yonetim.html> adresinden alındı
- Ergünay, O. (2000). Türkiye'nin afet yönetim sistemine genel bir bakış: sorunlar ve çözümler. E. Komut içinde, *Kentsel yerleşmeler ve doğal afetler* (s. 1-18). Ankara: Mimarlar Odası Yayını.
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.erkurum.bel.tr/img/CK/files/2023_Performans_Program%C4%B1.pdf adresinden alındı
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.erkurum.bel.tr/img/CK/files/2024_Performans_Program.pdf adresinden alındı
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal şema*. https://www.erkurum.bel.tr/IcerikDetay-kurumsal_sema/4048/l.html adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/performans_programi/2023.pdf adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/performans_programi/2024.pdf adresinden alındı
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari şema*. <https://www.eskisehir.bel.tr/idari-sema> adresinden alındı
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2023/01/buyuksehir-bel-kitap-calismasi.pdf> adresinden alındı

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2024/01/buyuksehir-bel-kitap-calismasi-son-27122022.pdf> adresinden alındı
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Hatay Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. <https://api.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/January2023/tcX7MxhpbHilAm1hDnBB.pdf> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Hatay Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://api.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/January2024/PcTYmXoMMOSSswVOWBKL.docx> adresinden alındı
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://hatay.bel.tr/sayfa/teskilat-semasi> adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2022). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_yili_performans_programi_f2323109ab.PDF adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://uploads.ibb.istanbul/uploads/Performans_Programi_2024_a58ac8389d.pdf adresinden alındı
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://ibb.istanbul/ibb/yonetim-semasi> adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/42_09012023_052444_.pdf adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/42_22122023_045045_.pdf adresinden alındı
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimlerimiz*. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Birimler/289> adresinden alındı
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetiminin temel ilkeleri. M. Kadioğlu, & E. Özdamar içinde, *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (s. 1-34). Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://kahramanmaras.bel.tr/fs/fields/attachments/2023_yili_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://kahramanmaras.bel.tr/fs/fields/attachments/2024_performans_programi.pdf adresinden alındı

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organ ve teşkilat*. <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/organ-ve-teskilat> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/performans2023.pdf> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/performans2024.pdf> adresinden alındı
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon yapısı*. <https://www.kayseri.bel.tr/organizasyon-yapisi> adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı performans programı*. https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/birimler/mali-hizmetler-dairesi-baskanligi/Kurumsal%20Dosyalar/2023_Mali_Yili_Performans_Programi.pdf adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Kocaeli Büyükşehir Belediyesi 2024 mali yılı performans programı*. <https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/birimler/mali-hizmetler-dairesi-baskanligi/Kurumsal%20Dosyalar/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon yapısı*. <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/teskilat> adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Konya Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://sepet.konya.bel.tr/kbb/kbb/dosyalar/performans/2023performans.pdf> adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Konya Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://sepet.konya.bel.tr/kbb//kbb/dosya/birim_icerik/717/yihNYqS2ItJsqEXg3gj3lcd9SenzyqngmNJEvU84.pdf adresinden alındı
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Kurumsal yapı*. <https://www.konya.bel.tr/s/kurumsal-yapi> adresinden alındı
- Küçükşen, M., & Yetkin, O. (2020). Afet yönetimi ve yerel yönetimler. M. Yaman, & E. Çakır içinde, *Farklı boyutlarıyla afet yönetimi* (s. 143-162). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Leblebici, Ö. (2019). *Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kapsamında yerel yönetimlerin afet yönetimindeki etkinliği*. KAYFOR 17 Bildiriler Kitabı, (s. 140-150).
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Malatya Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://ww2.malatya.bel.tr/yayin/2023_performans_programi/performans_programi_2023.rar adresinden alındı
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Malatya Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.malatya.bel.tr/wp-content/uploads/2023/11/Performans-Programi-2024.pdf> adresinden alındı
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.malatya.bel.tr/teskilat-semasi/> adresinden alındı

- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Manisa Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://manisa.bel.tr/upload/teskilat/dosya/8ba73c79100f430fafeb8fc23ed37584.pdf> adresinden alındı
- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Manisa Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://manisa.bel.tr/upload/teskilat/dosya/f688d344afd14a74a36894383e37f01e.pdf> adresinden alındı
- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat yapısı*. https://www.manisa.bel.tr/s32_teskilat-yapisi.aspx adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Mardin Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <http://www.mardin.bel.tr/kurumlar/mardin.bel.tr/2021/Mali-Hizmetler/2023-performans-programi.pdf> adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Mardin Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <http://www.mardin.bel.tr/kurumlar/mardin.bel.tr/2021/Mali-Hizmetler/2024-Performans-Programi.pdf> adresinden alındı
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <http://www.mardin.bel.tr/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Mersin Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. <https://www.mersin.bel.tr/uploads/files/performans20232202202364859908-223045.pdf> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Mersin Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://www.mersin.bel.tr/uploads/files/2024yilperformansprogrambtesonhali29kasim43679665-631333.pdf> adresinden alındı
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.mersin.bel.tr/kurumsal/teskilat-semasi> adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Muğla Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/mali_hizmetler/2023_yili_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Muğla Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. <https://panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/2024%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari şema*. <https://www.mugla.bel.tr/organizasyonsemasi> adresinden alındı
- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Ordu Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://ordu.bel.tr/uplouds/4299f408-d45a-481e-87dc-40ee3432500f_2023%20Mali%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1_compressed.pdf adresinden alındı
- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Ordu Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://ordu.bel.tr/uplouds/d2b014d9-8c43-420a-9a85-302c03c50e3b_2024%20Mali%20Y%C4%B1%C4%B1%20Performans%20Program%C4%B1.pdf adresinden alındı

Afet Yönetimi Bağlamında Büyükşehir Belediyelerinin Teşkilat Yapısı Üzerinden Bir İnceleme

- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Birimler*. <https://www.ordu.bel.tr/Birimler> adresinden alındı
- Önder, Ö. (2023). Türk kamu yönetiminde afet yönetiminin kurumsal yapısı ve idari dönüşümü. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 139-184). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/XNLjJdBCf0.pdf> adresinden alındı
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/YqbwYGdWUK.pdf> adresinden alındı
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.sakarya.bel.tr/tr/OrganizasyonSemasi> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Samsun Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. <https://samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/4968dd6b669da3dfc751cdf5d69ab4d663b.pdf> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Samsun Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/940bd82d27f03e598deb2096cf4cc6a5659.pdf> adresinden alındı
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Yönetim şeması*. <https://samsun.bel.tr/icerik/yonetim-semasi> adresinden alındı
- Sunar, S. (2023). Afet yönetiminde yerel yönetimlerin rolü. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 205-233). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Şahin, A. U. (2021). Afet yönetimini küresel düşünmek. *TESAM Akademi Dergisi*, 8(2), s. 237-262.
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/bsb_sonra/2023_performans_programi.pdf adresinden alındı
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/2024_pp.pdf adresinden alındı
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Organizasyon şeması*. <https://www.sanlıurfa.bel.tr/organizasyon-semasi> adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/performans/2023_performans_programi_tbb.pdf adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/performans/2024_performans_programi_tbb.pdf adresinden alındı
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İdari yapı şeması*. https://www.tekirdag.bel.tr/buyuksehir_idari_yapi adresinden alındı

- Tezgider, G. (2008). Yerel yöneticiler/saha uygulayıcıları için afet risk yönetimi ve zarar azaltma stratejileri. M. Kadioğlu, & E. Özdamar içinde, *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (s. 209-215). Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2.
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2023 performans programı*. https://webdata.trabzon.bel.tr/Performans_Programi/2023PERFORMANS/mobile/index.html adresinden alındı
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2024 performans programı*. <https://webdata.trabzon.bel.tr/PageSlider/2024-PERFORMANS/mobile/index.html> adresinden alındı
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://www.trabzon.bel.tr/Web/OrganizasyonSema> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982, 9 Kasım). T.C. Resmî Gazete (Sayı: 17863 Mükerrer). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- UNISDR. (2009). UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction. Geneva: Switzerland.
- UNISDR. (2010). Local Governments and Disaster Risk Reduction: Good Practices and Lessons Learned. Switzerland: United Nations.
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2022). *Van Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans programı*. https://van.bel.tr/dosya/strateji/performans_programlari/performans_programi_2023.pdf adresinden alındı
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2023). *Van Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı performans programı*. https://van.bel.tr/dosya/strateji/performans_programlari/performans_programi_2024.pdf adresinden alındı
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2024). *Teşkilat şeması*. <https://van.bel.tr/teskilat-semasi.html> adresinden alındı
- Yaman, M. (2021). Türk kamu yönetiminde afet yönetimi. H. Yaylı içinde, *Türk kamu yönetimi* (s. 449-478). Ankara: Orion Yayınevi.
- Yaman, M., & Çakır, E. (2023). Afet yönetiminin kavramsal çerçevesi. H. Şengün, Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi ve politikaları* (s. 3-28). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Yaman, M., & Düger, Y. (2017). Afet yönetiminde kavramsal çerçeve: Afet yönetiminin genel tarihsel gelişimi. Ö. Önder, & M. Yaman içinde, *Afet yönetimi* (s. 1-26). Bursa: Ekin Yayınevi.

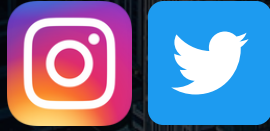
URBAN 21

JOURNAL

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 1

March / Mart 2024

[urban21journal](https://urban21journal.com)

<https://urban21.com.tr>

urban21@gmail.com